

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟ
ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΔΕΚΑΠΕΝΤΕ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ Α. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

Στήν Πόλη και τις Έπαρχίες	Γρ. 40
Στό Έξωτερικό.	Φρ. 10
Έξαιρετική συνδρομή.	Γρ. 120

ΓΡΑΦΕΙΑ: Saint Pierre Χάν Ν. 3 — Γαλατά.

Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται.

Κάθε φυλλάδιο 2 γρ.

Η ΑΛΚΗΣΤΗ ΤΟΥ ΕΥΡΙΠΙΔΗ

(ΜΕΛΕΤΗ)

Γεωγραφικός αποκλεισμός της Θεσσαλίας. — Η Θεσσαλία κοιτίδα του Έλληνισμού. — Τι συμβολίζει ή Άρτεμη. — Διδακτική ποίηση κατά τον Ζ' αιώνα π.Χ. — Το ποίημα του Ήσιόδου. — Δημοκρατικά ιδανικά. — Πώς με τη σημερινή μας αντίληψη μπορούμε να χαρακτηρίσουμε την Άλκηστη και τον Άδμητο.

Άπό τις τραγωδίες του Ευριπίδη ή Άλκηστη είναι ή αρχαιότερη που γνωρίζουμε. Το έδαφος, όπου παίζεται, είναι ή Θεσσαλία.

Γ' αυτό δὲν είναι αδιάφορο ζήτημα σὲν ἀναγνώστη της τραγωδίας αυτής να μελετήσει πώς ἀναπτύχθηκε ο ξεχωριστός πολιτισμός αυτής της χώρας και πώς ή καλλιέργεια της γῆς και μαζί μ' αυτήν ή ἀνάπτυξη της ιδιοκτησίας έδωκαν στη χώρα χαρακτήρα αριστοκρατικό.

Οί βουνοσειρές, που την περικυκλώνουν, την είχαν αποξενώσει από τη λοιπή Ελλάδα και πρό πάντων από τη θάλασσα. Κ' έτσι ή Θεσσαλία ἀνέπτυξε μιὰ δική της ζωή, ήπειρωτική, ανεξάρτητη από τη θάλασσα. Και θα λέγε κανείς, πώς, αν ή θάλασσα αποτελεί τὸ ἀπαραίτητο χαρακτηριστικό στοιχείο κάθε ελληνικής ζωής, ή Θεσσαλία ήτανε κάθε άλλο παρά ελληνική.

Καί, όμως ή χώρα αυτή είναι ή κοιτίδα του ελληνισμού. Στη Θεσσαλική Φθία βράσιλευσε ο Έλλην, αυτός, που έδωσε τὸ ὄνομά του στη

Έλλάδα. Τέσσερεις ἀπόγονοί του, ο Αΐολος, ο Δῶρος, ο Ίων και ο Άχαιός, έδωκαν τὰ ὀνόματα τους στις τέσσερεις γνωστές ελληνικές φυλές.

Έκτὸς τούτου αὐθεντικά, συμπεράσματα μαρτυροῦν, πὸς ο ελληνικός λαός μορφώθηκε στη Θεσσαλία. Καιρό πριν από τη δωρική μετανάστευση, που έφερε τους Δωριείς στην Πελοπόννησο, οί κάτοικοι της Θεσσαλίας είχαν κατέβει πρὸς τὰ Νότια όπου θεμελίωσαν τις βάσεις του Πελοποννησιακού πολιτισμού.

Άργότερα ή δωρική μετανάστευση είχε κομματιάσει τὸν ἀρχικό πολιτισμό της χώρας. Απολίτιστα στίφη, που κατέβαιναν από τὸ ἔσωτερικό της βαλκανικής χερσονήσου, την υποδούλωσαν· εἶταν οί Θεσσαλοί της Θεσπρωτίας, που υπέταξαν τὸν ἐκεῖ ελληνικό πληθυσμό και έδωκαν τὸ ὄνομά τους στη χώρα ἐκείνη. Οί υποδουλωμένοι αὐτοί Έλληνες διατήρησαν τὸ αἰολικό τους ἔθνος, κανέναν όμως καινούριος πολιτισμός δὲν ἀναπτύχθηκε στη Θεσσαλία από τότε.

Οί ἱερεῖς πόλεις μολταταῦτα εἶχαν διατηρήσει τίς θεότητές τους.

Ἡ Ἄρτεμη ἦταν ἡ θεὰ τῶν Φερῶν.

Ἡ θεὰ αὐτὴ συμβολίζει τὴν ἀνώτερη γυναικεία θεότητα. Γι' αὐτὸ παίρνει καὶ πολλές μορφές, ὥστε νὰ περιλαμβάνει ἐλόκληρη τὴ γυναικεία ζωὴ.

Ἡ ζωὴ τῆς γυναικὸς εἶναι γεμάτη ἀπὸ πόνους καὶ χαρές, ἀπὸ ἡδονές καὶ θλίψεις. Ἔτσι καὶ ἡ Ἄρτεμη εἶναι γεμάτη ἀντιθέσεις. Ἄγαπᾷ τὴ ζωὴ καὶ ὁμοῦ τὴν καταδικάζει. Προστατεύει τὰ ζῆα καὶ ὁμοῦ τὰ θηρεύει. Πότε τὴ βλέπουμε θεὰ τῶν παρθένων καὶ ἀδάμαστη θεότητα, νὰ χορεύει μὲ τίς φίλες τῆς μέσ' στὰ λειβάδια. Πότε πάλι τὴ γνωρίζουμε ὡς Ἐκάτη ἢ Περσεφόνη, γυναικὰ τοῦ Πλούτωνος καὶ βασίλισσα τοῦ Ἄδη· ἐνῶ τὴν ἀνοιχτὴ ξεφεύγει πάλι ἀπ' τὰ σκότη καὶ ξαναθάλλει στὸ φῶς μὲ παρθενικὴ ὁμορφιά. Καὶ πάλι ὁμοῦ ὁ ἀκαταμάχητος Θεὸς τὴν ἀπάγει στὸ σκοτεινὸ τοῦ βασιλείου καὶ τὸ ἴδιο γίνεται κάθε χρόνο: Ἡ Ἄρτεμη, ποὺ προστατεύει τὴ ζωὴ, αὐτὴ πάλι σκορπᾷ τὰ βέλη τῆς φθορᾶς καὶ τοῦ θανάτου.

Πολλές τέτοιες εἰκόνες μᾶς βοηθοῦν νὰ συνθέσουμε τὴν ἀτμόσφαιρα, ἔπου ἔζησαν ὁ Ἄδμητος καὶ ἡ Ἄλκηστη· οἱ ἥρωες τοῦ Εὐριπίδη, ἀπὸ μάλιστα ἡ ἱστορία τους εἶνε — χωρὶς ἀμφιβολία — ἱστορία θεῶν ἀνθρωποποιημένη. « Ἄλκηστη » μπορεῖ νὰ εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ ὀνόματα τῆς Ἄρτεμης ἔπως εἶναι καὶ τὸ « Ἀδμήτη ».

Ἡ ποίηση αὐτὴ, ποὺ εἶχε σκοπὸ νὰ ἀνθρωποποιεῖ τίς θεότητες, ἀναπτύχθηκε στὸν ἔβδομο αἰῶνα, ὅχι στὴ Θεσσαλία ἔπου δὲν ὑπῆρχαν ποιητές, ἀλλὰ στὶς νότιες γειτονικὲς τῆς χῶρες. Αὐτὸ συνέβαινε ἀκριβῶς τὴν ἴδια ἐποχὴ, ποὺ εἶχαν μεταφερθῆ ἐκεῖ τὰ ἔπη τοῦ Ὀμήρου.

Ἡ καταγωγή τοῦ εἴδους αὐτοῦ εἶναι καθαρῶς θρησκευτικὴ:

Ὁ Ἀπέλλων εἶχε στήσει τὴν ἔδρα τοῦ στοῦ Δελφούς. Μαζὶ μὲ τὴ λατρεία τοῦ θεοῦ αὐτοῦ εἶχε ἀναπτυχθῆ μιὰ σχετικὴ διδακτικὴ ποίηση μὲ σκοπὸ νὰ συστηματοποιήσῃ τὴ λα-

τρεῖα αὐτὴ καὶ νὰ δώσει στοὺς πιστοὺς ὀρισμένους κανόνες ζωῆς.

Ὡς διδακτικὰ μέσα ἔφερνε παραδείγματα θεῶν ποὺ τιμωρήθηκαν γιὰ τίς κακὲς τους πράξεις.

Θέλοντας π. χ. νὰ πεῖ, πῶς τὸ χυμένο αἷμα πρέπει νὰ πληρώνεται, μιλοῦσε γιὰ τὸν Ἀπέλλωνα, ποὺ καταδικάστηκε γιὰ τιμωρία νὰ ὑπηρετεῖ ἓνα θνητό.

Ἐνα τέτοιο ποίημα ἔχουν ἀποδώσει στὸν Ἡσίοδο (Θ' αἰῶνα π. Χ.) μολονότι δὲν μπορεῖ ν' ἀχθεῖ γραφῆ πολλὸν καιρὸ πρὶν ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Σόλωνος (Ζ' αἰῶνα π. χ.).

Τὸ ποίημα αὐτὸ ἔδωκε τὸ θέμα στὸν Εὐριπίδη γιὰ τὴν Ἄλκηστη.

Τοῦ Ἡσίοδου ἡ Ἄλκηστη μᾶς παριστάνει τὴν ἀριστοκρατικὴ ἐποχὴ τῆς Θεσσαλίας, τὴ Θεσσαλία δηλ. κατὰ τὸν ἔβδομο π. Χ. αἰῶνα.

Ἐναν αἰῶνα ἀργότερα οἱ ἔμποροι καὶ οἱ ναυτικοὶ κομμάτιασαν τὰ ἀριστοκρατικὰ εἰδωλα καὶ ἔδωκαν στὴ ζωὴ κάποιο δημοκρατικώτερο, ἀλλὰ καὶ τραχύτερο χαρακτήρα.

Τὸ πρόσωπο τοῦ Ἡρακλῆ μᾶς στήν τραγωδίαν τοῦ Εὐριπίδη (ἡ τραγωδία αὐτὴ γράφηκε πολὺ ἀργότερα) μᾶς δίνει μιὰ εἰκὼνα τοῦ καινούριου ἀνθρώπινου ἰδανικοῦ, ποὺ κρύβει μιὰ καλὴ καρδιά πίσω ἀπὸ χονδροειδεῖς καὶ ἀντιαριστοκρατικὸς τρόπους.

Ἡ τραγωδία τῆς Ἄλκηστης εἶναι ἄλλως τε γεμάτη ἀπὸ τέτοια ἠθικὰ προβλήματα καὶ ἀπὸ καλοσχεδιασμένους χαρακτήρες.

Κατὰ πόσο τὰ προβλήματα αὐτὰ λύονται στὴ σειρά τοῦ ἔργου καὶ κατὰ πόσο μποροῦμε νὰ ἐμβαθύνουμε στοὺς χαρακτήρες αὐτοὺς μὲ τὴ σημερινὴ μᾶς ἀντίληψη ἀποδείχεται στὴν ἐξέλιξη τοῦ ἔργου.

Ὁ βασιλεὺς τῆς Θεσσαλίας Ἄδμητος κινδυνεύει νὰ πεθάνει.

Ὁ Ἀπέλλων, ποὺ τὸν εὖνοει, προσπαθεῖ νὰ πείσει τίς Μοῖρες νὰ τοῦ χαρίσουν τὴ ζωὴ καὶ τὸ κκορθῶναι ὑπὸ ἓναν ὄρο. Κάποιος ἄλλος πρέπει νὰ πεθάνει στὴ θέσση του. Ἐνα μεγάλο ἠθικὸ πρόβλημα πρῶσιάζεται εὐθὺς ἀπ' ἀρχῆς: « Μπορεῖ νὰ θυσιάσει κανεὶς τὴ

ζωὴ τοῦ σὲ κάποιον ἄλλο; » — « Ναι », θὰ ἀπαντοῦσαν πολλοὶ σὲ μιὰ στιγμὴ ἐνθουσιασμοῦ. Εἶναι ὁμοῦ ζήτημα πόσοι ἀπὸ αὐτοὺς θὰ ἦταν σὲ θέσση καὶ πρακτικῶς νὰ ὑποστηρίξουν τὴ γνώμη τους. Ἔτσι κι' ὁ Ἄδμητος, ὅταν πρότεινε τὴν ὑπέρατη θυσία στοὺς φίλους καὶ τοὺς συγγενεῖς του, ἔλαβε ἀρνητικὴ ἀπάντηση. Κι' αὐτοὶ ἀκόμα οἱ γονεῖς του μὲ ὅλα τους τὰ γεράματα προτιμοῦν νὰ ζήσουν γιὰ λογαριασμὸ τους.

Μόνη τότε ἡ ὠραία Ἄλκηστη, ἡ γυναῖκα τοῦ Ἀδμήτου, ἀποφασίζει νὰ πεθάνει, γιὰ νὰ τὸν σώσει. Τὶ θὰ τῆς ὠφελοῦσε ἡ ζωὴ ἂν θᾶπρεπε νὰ ζήσει χωρὶς ἐκείνονα, ποὺ ἀγαποῦσε περισσότερο κι' ἀπ' τὴ ζωὴ ἀκόμα;

Γι' αὐτὸ, ὅταν φθάσει ἡ τραγικὴ στιγμὴ, ποὺ πρέπει νὰ πεθάνει, ἡ Ἄλκηστη δὲ φοβάται τὸ θάνατο, δὲ λογαριάζει τὴ θυσία. Καὶ ὁμοῦ ἀγαπᾷ τὴ ζωὴ. Τὴν ἀγαπᾷ μὲ ὅλη τὴ δύναμη τῶν ἀναμνήσεων τῆς εὐτυχισμένης τῆς ἀγάπης. — Τραγικὴ ὁμοῦ ἀντιλογία — οἱ ἀναμνήσεις αὐτές, ποὺ τὴ δένουν τόσο στενά μὲ τὴ ζωὴ, αὐτὲς οἱ ἴδιες ἀναμνήσεις τὴν ἐπλίζουν μὲ τὴ δύναμη νὰ προσπαθεῖ ἀπὸ αὐτὴν. Ἡ Ἄλκηστη εἶναι ἀπὸ τίς διαλεχτές ἐκεῖνες ὑπάρξεις, ποὺ ὁ ἰδεαλισμὸς κατάντησε ἀποκλειστικὸς. Τὴν πρώτη στιγμὴ, ποὺ ἡ ἰδανικὴ τῆς εὐτυχία κλονίζεται, προτιμᾷ τὸ θάνατο ἀπὸ κάθε ἄλλο συνδυασμὸ. Μιὰ λεπτομέρεια ἔρχεται νὰ αὐξήσει τὴν αὐταπάρνηση τῆς ἡρώιδας.

Ἡ Ἄλκηστη δὲν πεθαίνει ἀμέσως μετὰ τὴν ἀπόφασή της. Μιὰ ἡρωικὴ ἀπόφαση ποὺ θᾶπαιρνε καὶ θὰ πραγματοποιοῦσε σὲ μιὰ στιγμὴ ἐνθουσιασμοῦ, θὰ εἶχε ὀλιγώτερη ἀξία. Τέτοια ἄλλως τε ἦταν ἡ πράξις. Ὁ Εὐριπίδης ὁμοῦ τὴν τροποποιεῖ καὶ δίνει στὴν Ἄλκηστη καιρὸ νὰ γνωρίσει τὴν ἀξία τῆς ζωῆς καὶ νὰ μελετήσει τὴν ἀπόφασή της. Ἡ μέρα τοῦ θανάτου τῆς εἶναι χρόνια ἀπομακρυσμένη ἀπὸ τὴν ἀπόφασή της νὰ πεθάνει. Κ' ἔτσι τῆς δόθηκε καιρὸς νὰ ζήσει καὶ νὰ γνωρίσει τὴ ζωὴ ὡς γυναῖκα καὶ ὡς μητέρα.

Τὴν τελευταία τῆς στιγμὴ, ὅταν ἀπαιτεῖται στὸν Ἄδμητο, τοῦ δείχνει μὲ γλυκεῖα λεπτό-

τητα, πῶς ἀναγνωρίζει τὴν ἀξία τῆς αὐτοθυσίας τῆς. Εὐρεῖ πῶς θὰ μπορούσε ν' ἀποφύγει τὸ θάνατο, νὰ διαλέξει ἄλλον ἄντρα καὶ νὰ ζήσει. Τὸν συστήνει νὰ μὴν πάρει ἄλλη γυναῖκα καὶ νὰ φροντίσει γιὰ τὰ παιδιὰ. Ἴσως τώρα μερικοὶ νομίσουν, πῶς οἱ τελευταῖες αὐτὲς παραγγελίες καὶ τὸ γεγονὸς ποὺ ἡ Ἄλκηστη δὲν ξεχνᾷ νὰ ἀναγνωρίσει τὴν εὐεργεσία τῆς, ἴσως νομίσουν πῶς ὅλα αὐτὰ ἐλαττώνουν τὴν ἀξία τῆς. Ὅτ' τὴν ἤθελαν πρὸ ἐρμητικῆ, πρὸ ἀπερίσκειπτη. Μιὰ καλὴ πράξις, φαντάζονται πολλοὶ, πρέπει νὰ εἶναι ἀσυλλόγιστη. Ἡ κρίση αὐτὴ πηγάζει ἀπὸ μιὰ περιέργη σύγκριση λέξεων. Εἶναι μιὰ πρόληψη ἀρκετὰ διαδεδομένη, ποὺ χωρίζει τοὺς ἀνθρώπους μὲ πνεῦμα καὶ φαντάζεται, πῶς ὅσοι ἔχουν πνεῦμα δὲν ἔχουν καρδιά καὶ τὸ ἀνάποδο. Μιὰ τέτοια ἀποκλειστικὴ θεωρία δὲν ἄργησε νὰ ὀνομάσει ἀνθρώπους τῆς καρδιάς τοὺς νευρικοὺς καὶ ἐρμητικούς, ὅσους εὐεργετοῦν μὲ δάκρυα στὰ μάτια, ἀλλὰ φωνάζουν, βρίζουν καὶ τυραννοῦν τοὺς ἄλλους μὲ τὸ σκληρότερο, μὲ τὸ χυδαιότερο τρόπο.

Ὅσοι πάλι εὐεργετοῦν μὲ λεπτὴ διάκριση καὶ λογικὴ προμελέτη εἶναι οἱ ψυχρότεροι ἀνθρώποι τοῦ πνεύματος.

Ἡ Ἄλκηστη μηδενίζει τὴν ἐπιπόλαιη αὐτὴ θεωρία. Ἡ ἡρώιδα τοῦ Εὐριπίδη ἔχει καρδιά καὶ πνεῦμα. Εἶναι ἡ τέλεια γυναῖκα, ποὺ ἀφοσιώνεται σ' ἐκείνονα ποὺ ἀγαπᾷ μὲ τὴν ἐξευγενισμένη ἀγάπη, ποὺ κατόρθωσε νὰ ἐλευθερωθεῖ ἀπὸ τὰ δεσμὰ τοῦ ἐγωισμοῦ.

Θὰ ἀπομείνει ὁ αἰώνιος τύπος τῆς πιστῆς γυναικὸς, ποὺ ξαναβρίσκει κανεὶς ἀμετάβλητη στὴν εὐτυχία καὶ στὴ συμφορὰ.

Εἶναι ἡ γυναῖκα ποὺ μπορεῖ νὰ ἐμπνεύσει μιὰ ἀπῆχρη συμπάθεια, ἀπὸ καὶ τὴν ἀντιλαμβάνεται μὲ τὴν εὐγενικώτερή της μορφὴ.

Ὁ Ἄδμητος φαίνεται ὁ τύπος τοῦ ἀγαπημένου ἐγωιστῆ, τοῦ χαϊδεμένου ἀριστοκράτη.

Κλαίει γιὰ τὴν ἀπόφασή της γυναικὸς του, ἀλλ' οὔτε καν περνᾷ ἀπὸ τὸ νοῦ του, πῶς μπορούσε καὶ νὰ μὴν τὴ δεχθεῖ. Πρόκειται ἐδῶ γιὰ μιὰ ψυχολογικὴ ἀλήθεια, ποὺ δὲ ζήτησε νὰ

τροποποιήσει ὁ Εὐριπίδης, ἐπειδὴ ἀγαπᾷ τοὺς φυσικοὺς καὶ ἀνθρώπινους χαρακτήρες.

Μολαταῦτα ἔτσι παρευρέθησαν σὲ παράσταση τῆς Ἀλκίστης μαρτυροῦν, πὼς ὁ Ἀδμήτος κατορθώνει νὰ μείνει συμπαθητικὸς ὡς τὸ τέλος γιὰ τὸν ἱπποτικὸ τοῦ χαρακτήρα.

Ὁ Ἡρακλῆς, ξένος τοῦ Ἀδμήτου, θεωρεῖ

τὸν ἱπποτισμὸ τοῦ αὐτοῦ ἱκανὸ νὰ ἐξασφαλίσει τὴ μέλλουσα εὐτυχία του. Ὁ γενναϊόψυχος Ἡρώας μὲ τὰ δικά του χέρια θὰ ἀποσπάσει τὴν Ἀλκίστη ἀπὸ τὸ θάνατο. Κ' ἔτσι ὁ Ἡρακλῆς τὴν ξαναφέρει στὴ ζωὴ καὶ τὸ εὐτυχισμένο ζευγάρι ξαναβρίσκει τὴν εἰρηνικὴ τοῦ εὐτυχία.

Εὔα Θεοδωρίδη

ΠΡΟΣΚΑΛΕΙ ΤΗΝ ΑΓΑΠΩ ΣΤΟΝ ΠΕΡΙΠΑΤΟ

Ἐγειρε ἡ μέρα, ἀγάπη μου, βραδιάζει τώρα τώρα, διές, γύρω - γύρω ροβολοῦν κι' ὄλο μακραίνουσι οἱ ἡσκιοί, καὶ τὴ δροσὰ φέρνουν σ' ἐμᾶς μαζὶ τοὺς γιὰ κανίσκι, φέρνουν καὶ τοῦ περιπάτου τὴ μαγικιά τὴν ὥρα.

Σήκω καὶ ντύσου, ἀγάπη μου, φόρεσε τὰ καλά σου, χτένισε τὰ χρυσὰ μαλλιά, τ' ὠραῖο βραχιόλι βάλε, βάλε τὰ δαχτυλίδια σου, φάνου μπροστά μου πάλι ὠραία σὰν τότες πῶπσα στὰ δίχτια τοῦ ἔρωτα σου.

Κ' ἔτσι σειστή καὶ λυγιστὴ πέρνα τ' ἀγαλματένιο τὸ μπράτσο σου στὸ μπράτσο μου καὶ πᾶμε στὰ λιβάδια, στῆς φύσης νὰ βουτήξουμε τὰ βραδινὰ τὰ χάρδια, νὰ ἰδοῦμε γλῶη, ἀνθούς, δέντρα, νεράκι κρυσταλένιο.

Τὴν ἀσημοπερούζινη νὰ ἰδοῦμε τοῦ πελάου τὴν πλάκα, ποὺ στὴν ἄκρη τῆς μὲ φέξη καὶ χρυσάφι ὁ ἥλιος ποὺ πάει στὴ δύση του τὸν οὐρανὸ θὰ βάφει, καὶ τὰ βουνὰ ποὺ πάντα ἐκεῖ στὰ πέρατα φυλάουν.

Θὰ κάσουμε κοντὰ - κοντὰ στὴν ὁμορφὴ ἐκεῖ ράχη, ὀλόγυρά μας θάχουμε τ' ἀμπέλια μὲ σταφύλια, τοὺς κήπους μὲ καρπόδεντρα· θ' ἀλοῦμε πῶς μὲ χίλια βάλ, βάλ βάλ! τσίρ, τσίρ, τσίρ! λαλοῦν τριτόνια καὶ βατράχοι.

Καὶ μέσ' στὴ θάλασσα μακρὰ θὰ στέκουν τὰ νησάκια μὲ χρῶμα σταχτογάλαζο — κι' ἀχτίνες στὶς κορφές τους — ἀγάπη μου, τὶς ὁμορφες θυμᾶσαι ἀκρογιαλές τους, τὴν ἀμμουδιά, τὰ φύκια, τὰ χαλίγια τὰ βραχάκια;

Τότες ποὺ ἐγὼ κ' ἐσὺ σὲ μιά-ν-ἄσπρη βαρκούλα-ν-ἴσια στὸ μαλακὸ ἀρμενίζοντας τῆς Προποντίδας κῦμα, νανουρισμένοι ἀπ' τῶν κουπιῶν τὴν ἴδια πάντα ρίμα, ἀράξαμε καὶ βγήκαμε σ' ἐκεῖ τὰ μακρονήσια;

Ποὺ κάτω ἀπ' τὰ δοντράκια τους, πάνω στὰ πρασινάδια, παίξαμε τὸ κνηγητό, κι' ἄμα θάλα σὲ φτάσω, σοῦ ἄλεφτα θερμὰ κ' ἠγερά φιλιὰ ὡς ποὺ νὰ χορτάσω, κι' ὀλόγυρά μας τὰ πουλιὰ λαλοῦσανε κεπάδια;

Τὸ ἴδιο σὰν τότε, ἀγάπη μου, καὶ σήμερα τῆς φύσης χορταίνοντας τὶς ὁμορφιές θὰ πλέξουμε μπουκέτα, μ' ἀνθία τοῦ ἀγροῦ μπουκέτα δυό· στὸ χέρι ποὺ ἡ βεργέτα στράφτει τῆς ἀρραβῶνας μας σὺ τό 'να θὰ κρατήσεις;

Καὶ τ' ἄλλο στ' ἄλλο χέρι ἐγὼ· κ' ἔτσι τὸ ἀγαλματίσο τὸ μπράτσο σου στὸ μπράτσο μου περνώντας πάλι, σπίτι θὰ ῥθοῦμε, καὶ στοῦ στήθους σου θὰ γείρω τὸ μαγνήτη, στὴν εὐωδιά σου, ὦ ζωντανὸ λουλούδι, νὰ μεθῆσω.

Νταρτανέλια.

Γιῶργος Φιλήντας.

ΡΟΥΜΑΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ
M. EMINESCΟΥ

Θ ΚΑΚΟΜΟΙΡΗΣ ΔΙΟΝΗΣ

Τοῦ φίλου C. Staneson

... καὶ πάντα ἔτσι... ἂν κλείσω τὴν μάτι θωρῶ τὸ χέρι μου πρὸ μικρὸ παρὰ μὲ τὰ δυό. Ἄν εἶχα τρία μάτια, θὰ τῶβλεπα καὶ πρὸ μεγάλο, κι' ἔσο πρὸ πολλὰ μάτια θάχα, τόσο τὰ γύρω μου πράγματα θὰ μοῦ φαίνονταν πρὸ μεγάλα. Μὰ γεννημένος μὲ μύρια μάτια μέσα σὲ συμπερικυκλωσιὰ ἀπ' ἐράματα κλοσσικά, εἶλα' αὐτὰ, ἀνάλογα μ' ἐμένα, φυλάγοντας τὴν ἀναλογία, δὲ θὰ μοῦ φαίνονταν μήτε πρὸ μεγάλα, μήτε πρὸ μικρὰ ἀπ' ὅσο μοῦ φαίνονται σήμερα. Ἄς φανταστῶμε τὸν κόσμον μὲ τὸ περνωρισμένο σφαιρικὸ διάστημα μιανῆς μπάλλας κι' εἶλα του ξεπεσμένῃ ἀνάλογα· οἱ κάποινοι τοῦ κόσμου ἐτούτου (προϋποθέτοντας τοὺς προ-

κισμένους μὲ τὰ ὄργανά μας) θ' ἀντιλαβαίνονταν τὴ σχέση καὶ τὸ εἶδος τῶν ἀντικείμενων ἀπαράλλαχτα ὅπως κ' ἐμεῖς. Ἄς τότε φανταστοῦμε, caeteris paribus, χιλιάδες φορές μεγαλύτερο — τὸ ἴδιο πρᾶμα. Μ' ἀνάλλαχτες ἀναλογίες — ἓνας κόσμος χιλιάδες φορές μεγαλύτερος κι' ἄλλος χιλιάδες φορές μικρότερος θάτανε γιὰ μᾶς πάντα τόσο μεγάλος. Καὶ τ' ἀντικείμενα ποὺ βλέπω παρατηρώντας καὶ μὲ τὴν μάτι, εἶναι πρὸ μικρὰ· μὲ τὰ δυὸ πρὸ μεγάλα· ποῖος ξέρει ἀπέλυτα πόσο μεγάλα εἶναι; Ποῖος ξέρει ἂν καθένας ἄθροπος δὲ βλέπει ὅλα ἐτούτα ἀλλοιώτικα — καὶ μόνο ἡ γλῶσσα καὶ τ' ἀνάλλαχτο ἐνομάτισμα καθενὸς ἀντικείμενου, πρὸ ὅ ἓνας τὸ βλέπει ἔτσι κι' ὁ ἄλλος ἀλλοίως τοὺς ἐνώνει σὲ συνεινότηση. — Ἡ γλῶσσα; Ὁχι. Μπορεῖ κάθε λόγος νὰ σημαίνει ἀλλοιώτικα στ' αὐτὰ εἰσαρετικῶν ἀνθρώπων, καὶ μόνο τὸ ὑπεκείμενο, μένοντες τὸ ἴδιο, τὰ κοῦει ἀνάλλαχτα. Καὶ σ' εἶνα διάστημα, ποὺ τὸ

φανταζόμαστε χωρίς σύνορα, δὲν εἶναι κάθε του κομμάτι, ὅσο μεγάλο γιὰ μικρὸ κι' ἂν εἶναι, ἓνα κάμμουσμα σταματημένο . . . Καὶ νὰ πῶς: Προϋποθέτοντας τὸν κόσμὸ μικρὸ σὰ μιὰ δροσοσταλίδα καὶ τίς σκέσεις τοῦ χρόνου μέσα σὲ μιὰ τοῦ καιροῦ σταλαματιά, οἱ αἰῶνες οἱ ἱστορικοὶ τοῦ κόσμου ἐτούτου θὰ εἶναι ἴσως μ' ἴσα τους παιζήματα ματιῶν καὶ σ' αὐτὰ τὰ καμμύσματα οἱ ἄθρωποι θὰ δούλευαν ἔλο τόσο καὶ θὰ στοχάζονταν ἔλο τόσο ὅσο κι' ἐμεῖς στὸ διάστημα τῆς ζωῆς μας. Σὲ τί ἀπεραντοσύνη μικροσκοπικῶς θὰ χάνονταν τὰ ἐγγυματικά, — σὲ τί ἀπεραντοσύνη μικροσκοπικῶς ἓνα παιζήμα χαρᾶς — κι' ἔλα αὐτὰ θάταν — πάντα ἔτσι ἔπως καὶ σήμερα.

Ἀλήθεια, ὁ κόσμος εἶναι δραμα τῆς ψυχῆς μας. Δὲν ἔχει μήτε χρόνον, μήτε διάστημα — ἔλ' αὐτὰ βρίσκονται μόνο μέσ' στὴν ψυχὴ μας. Τὸ παρερθὸ καὶ τὸ μέλλο εἶναι μέσα στὴν ψυχὴ μας, ἀπαράλλαχτα ἔπως ὁ δρυμὸς μεσ' σ' ἓνα κουκουλι βαλανιδιοῦ, ἔτσι καὶ τὰπειρο, σὰν ἀντανάκλαση τ' ἀστερωτοῦ οὐρανοῦ σὲ μιὰ δροσοσταλίδα. Ἄν βρίσκαμε τὸ μυστήριον ποῦ θὰ μᾶς συνέδεε μ' αὐτὲς τίς δυὸ τάξεις τῶν πραγμάτων (ὁ χρόνος καὶ τὸ διάστημα), ποῦναι κρυμμένα μέσα μας, μυστήριον ποῦ μπορεῖ νὰ τὸ κάττειαν οἱ Αἰγύπτιοι μάγοι κι' οἱ Ἀσσύριοι, τότες καταθαίνοντας στὰ βῆθη τῆς ψυχῆς μας, θὰ μπορούσαμε νὰ ζήσουμε αἰῶνια στὸ παρέρθὸ καὶ νὰ κατοικήσουμε τὸν κόσμὸ τῶν ἀστρῶν καὶ τοῦ ἡλίου.

Κρίμας ποῦ χάθηκαν οἱ ἐπιστῆμες τῆς νεκρομαντίας καὶ τῆς ἀστρολογίας — ποῖς ξέρει πόσα μυστήρια θ' ἀνακαλύθγαμε μ' αὐτὲς! Ἄν ὁ κόσμος εἶναι ὄνειροφαντασία — γιατί νὰ μὴ μᾶς εἶναι βολετὸ νὰ συνάψουμε τὴ σειρὰ τῶν φαινόμενων του καθὼς θέλουμ' ἐμεῖς; Δὲν εἶν' ἀλήθεια πῶς ὑπάρχει παρερθὸ — τὸ ἐπακόλουθο εἶναι μέσ' στὸ στοχασμὸ μας — οἱ αἰτίες τῶν φαινόμενων, ἐπακόλουθες κι' ἀπαράλλαχτες πάντα γιὰ μᾶς, ὑπάρχουν καὶ δουλεύουν ταυτόχρονα. Νὰ ζῶ στὸν καιρὸ τοῦ Μέγα Μίρτσα γιὰ τ' Ἀλέξανδρου τοῦ Καλοῦ, εἶναι τάχα ἔλους διόλου ἀδύνατο; Ἐνα σημεῖο μα-

θηματικὸ χάνεται μέσ' στὸ ἀπειρο τῆς συμπερικυκλωσιᾶς του, ἐν' ἀνάβλεμμα χρόνου μέσα στὴν ἀπειροσὴ του ἀδιαιρετότητα, ποῦ δὲν παύει αἰῶνια. Σ' ἐτούτα τ' ἄτομα τοῦ χρόνου καὶ τοῦ δικστημάτου τί ἀπειρο! Ἄν μπορούσα κι' ἐγὼ νὰ χαθῶ μέσ' στ' ἀπειρο τῆς ψυχῆς μου, ἴσα μ' ἐκείνη τὴ φάση τοῦ ξεκινήσου τῆς, ποῦ λέγεται ἐποχὴ Ἀλέξανδρου τοῦ Καλοῦ . . . . κι' ἔλ' αὐτὰ . . . .

Μὲ τὸ δίκιο του ὁ ἀναγνώστης θὰ ξύση τὸ κεφάλι του καὶ θὰ ρωτηθῆ — ἀπὸ τίνας μυαλὸ περνοῦσαν τέτοιες ιδέες. Ἡ ἰδεολογικῶς ὑπερξῆ ἐτούτων τῶν στοχασμῶν εἶχε ἀνάδρυσμα τῆς ἓνα μαλλιάρδου κεφάλι μιᾶς ἀγριάδας ἀκανόνιστης, βυθισμένο σ' ἓνα προδένιο σκουῖφο. Ἦταν νύχτα κι' ἡ βροχὴ ἔπεφτε ψιλὴ ἀπάνω στοὺς ἀστρωτοὺς δρόμους, στενοὺς καὶ βορβορώδικους, ποῦ περνοῦν ἀνάμεσ' ἀπ' τ' ἀμέτρητα καὶ κακοχτισμένα σπίτια, ἀπὸ ἐκεῖνα ποῦναι καμωμένο τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς πρωτεύουσας τῆς Ρουμανίας, κι' ἀνάμεσα στοὺς λασιώδικους βάλτους, ποῦ τσιτούσαν τὸ θρασή, ποῦ μπιστεύονταν στ' ἄπιστα κύματα, περνοῦσαν κάτι μεγάλα παπούτσια, ποῦ δὲ θάδιναν πεντάρια μήτε γιὰ κατακλυσμὸ καὶ μάλιστα γιατί εἶταν ἐφοδιασμένα με τουργουκία, ποῦ χώνανε μέσα τους τὰ παντελόνια μέλις ὁ καιρὸς γίνονταν προβληματικὸς. Ὁ ἡτκιος τοῦ ἡρώου μας χάνονταν μέσα στίς σειρὲς τῆς βροχῆς, ποῦ εἶχε δώσει στὸ κεφάλι του τὴν ὄψη ἐνὸς βρεμένου τράγου, κι' ἀποροῦσε τί πὶν πολὺ ἀντιστέκονταν στοὺς καταρράχτες τῆς βροχῆς, τὰ ἐγρά του ροῦχα γιὰ τὴ μεταφυσικὴ. Μέσθ στὰ καπελεῖα καὶ στὰ μαγαζιά περνοῦσε ἀπὸ παραθύρια μὲ πολλὰ τζάμια μεγάλα καὶ ἀπλυτα, ἓνα φῶς βρώμικο, πὶν πολὺ ἀδυνατισμένο ἀπὸ τῆς σταλαματιᾶς ποῦ πλημμυροῦσαν. Ἐδῶ κι' ἐκεῖ περνοῦσε κανένας ρωμαντικὸς σφυρίζοντας ποῦ καὶ ποῦ κανένας χοντράθρωπος, στουπί, μιλοῦσε μὲ τοὺς τοίχους καὶ τὸν ἄνεμο, καμμιὰ γυναῖκα μὲ τὸ πρόσωπο χωμένο μέσ' σὲ καπίσόνι ξεδίπλωνε περαστικὸς ἡτκιος μέσα στὸ ἀνταριασμένο διάστημα, ἕμοια μὲ τίς σκατα-

δερὲς νύφες στίς ἐποποιῖες τοῦ Βορρά . . . Μέσ' ἀπὸνα καπελεῖα ἀνοιχτὰ ἀκούονταν ἓνα πονετικὸ βιολί. Ὁ μεταφυσικὸς μας πῆγε κοντὰ νὰ διῆ, κι' οἱ ἀχτίδες μέσ' ἀπὸ τὴν ἀντικρινὴ πόρτα τοῦ καπελεῖου τοῦ φώτισαν τὴν ὄψη. Δὲν εἶταν ἄσκημο τὸ πρόσωπο τοῦ Διονῆ. Ἡ ὄψη του εἶχε τὴν ὠχρόλευκη γλύκα ποῦχει τὸ μάρμαρο στὸν ἡσκιο, χαραγμένη χωρὶς νᾶναι ξερακιανή, καὶ τὰ μάτια του, κομμένα ἀπάνω σὲ φόρμα ἀμυδαλένια εἶχανε τὴν ἐντεταμένη ἐκείν' ἠδυπάθεια ποῦχει μαῦρο βελούδο. Κολυμποῦσε μέσα στίς κόγχες τους ἓνα χαριμέλο λεπτό, καὶ μ' ἔλ' αὐτὰ τόσο ἀθῶ, χάραξε στὴν ὄψη του μπροστὰ στὸ θέαμα ποῦ θεωροῦσε. — Τί τάχατες νᾶταν; Ἐνα γυφτόπουλο μὲ μικρὸ κεφάλι μέσα σ' ἓνα σκιαδί ποῦ ὁ γῦρος του εἶταν σωστὸ σύβαλο τῆς ἀπεραντοσύνης, μὲ παπούτσια ποῦ θὰ χώνονταν ἐλάκιος μέσα καὶ μέσ' σ' ἓνα σκουρτοῦκο μακρὴ ποῦ τοῦφτανε ἴσα μὲ τὴ φτέρνα, στέναζε πονετικὰ μ' ἓνα ἱερόξυλο, λείψανο μὲ μερικὲς τρίχες καὶ μὲ ξερακιανὰ δάχτυλα κουνούσε μερικὲς χορδὲς ποῦ δονοῦνταν νευρικὰ, ἐνῶ γύρω του χτυπούσε τὸ πάτωμα ἓνας μακρῆς Οὐγγαρέζος μὲ ποδάρια γυμνὰ χωμένα σὲ παπούτσια μεγάλα γεμισμέν' ἀπ' ἄχυρα.

Γ. Σφαιριανός.

ΔΗΜΟΤΙΚΑ

ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ ΤΗΣ ΜΑΡΟΥΣ

Μ' ἔτυχε νὰ διαβάσω σ' ἓνα ἡμερολόγιον παλιὸ ἐνὸς Ἀθηναῖκου περιοδικοῦ μὲ τὸν τίτλο «Θεσσαλικὴ παράδοσις» τὰ ἐξῆς: «Πύργος τις, ὄχυρὸς ἄλλοτε, σήμερον δὲ ἐρειπωμένος, ὑψοῦται ἐν μέσῳ ἀποτόμων βράχων παρὰ τὴν ἑδὸν, ἢ ἐποία διασχίζει τὰ Τέμπη καὶ φέρει τὸ ὄνομα: «Κάστρο τῆς Ὠριάς». Αὐτὸ δὲ τὸ Κάστρο ἄλλοτε ἐθεωρεῖτο ἀπέρρητον. Ἰδοῦ δὲ πῶς, εἰς τὴν φαντασίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἢ ἐποία ἐπινεῖ εὐκόλως στρατηγήματα, ἐπατήθη ὁ περίφημος Πύργος καὶ — ἴσως — ἢ Ὠραία Πυργαδέσποινα εὔρεν ἄλλο Κάστρο, τὴν καρδιὰν κάποιου ἐραστοῦ.

Σὰν τῆς Ὠριάς τὸ Κάστρο, Κάστρο δὲν εἶδα ν' ἄχη ἀσημένιες πόρτες κι' ἀργυρὰ κλειδιά. Τὸ Κάστρο δὲν πατιέται δίχως προδοσίαν. Καὶ μιᾶς Ὠριάς κουλούκι, μάντισσας παιδί, προσκέφαλον ἐξώστη κι' ἐγκαστρῶθηκε. — Ἀνοιχτε μοῦ τῆς ἐρμης καὶ τῆς ὄρφανῆς, γιατί εἶμαι γαστρομένη καὶ σὸ μῆνα μου». Κι' ὅσο ν' ἀνοιξ' ἢ πόρτα χίλιοι μτήκανε' κι' ὅσο νὰ καλανοῖξη μύριοι ἐβγήκανε.

Ἄλλη παραλλαγὴ τοῦ τραγουδιοῦ χορεύεται καὶ στὴ Σινασὸ τῆς Καππαδοκίας, «τῆς Μαρούς τὸ Κάστρο», κατὰ τὴν ἐποία ὁμως τὸ ἀπέρρητο Κάστρο τῆς Μαρούς ἐπατήθη μὲ πανουργία ἐνὸς μικροῦ γιαντίσαρου, ἢ δὲ Μαροῦ γιὰ νὰ μὴ πέση στὰ χέρια τῶν γικνιστάρων καὶ σκλαβωθῆ, πέφτει ἀπ' ἓνα γκρεμνὸ καὶ σκοτώνεται. (Βλέπε «Σινασὸν» I. Ἀρχελάου, μέρος τραγουδιῶν). Ἡ παρακάτω παραλλαγὴ αὐτοῦ τοῦ τραγουδιοῦ χορεύεται σὲ ἄλλα Ἑλληνόφωνα χωρὶα τῆς Καππαδοκίας. Καθὼς γνωρίζουμε εἶναι ἀδημοσίευτη.

Κάτω στὸν ἅγιό Χριστὸ τὸν Θεόδουλο Πολλὰ Κάστρα ντολαῖσα (1) μικρὰ μεγάλα. Σὰν τῆς Μαρούς τὸ Κάστρο, Κάστρο δὲν εἶδα. Διπλοῦν τριπλοῦν χτισμένο καὶ Παράδεισος, Ἀσημογαρφομένο, μολυβδόχρυσος. — Ἀνοιξε Μαροῦ μ' ἀνοιξε νὰ μῆ ξένος. Ἀνοιξε κι' ἡ Μαροῦ καὶ σέμανε (2) ξένοι. Στὸν ξένο καταπόδι χίλιοι σέμανε Καὶ τὴ Μαροῦ τὴ πιάσαν' ἀπ' τὰ μαλλιά της Χίλιοι τὴν παρεκάλλαν δώδεκα χρόνους Καὶ δὲν πόρ νὰ τὴν πάρουν κι' οὐλ' ἀφίνοντο. — Ξαθὰ, ξαθὰ κοράσι' ἄς εἶναι σκλάβες σου, Γιαγιάνια πλληγκάρι' ἄς εἶναι δούλοι σου Καὶ τὴ Μαροῦ τὴ λέν ἄς εἶναι καλὸς σου.

Καὶ τὰ τρία τραγούδια, ἐννοεῖται, εἶναι παραλλαγὲς ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ τραγουδιοῦ, μὰ δὲν ξέρουμε ποῖ εἶναι ἢ παραλλαγὴ τοῦ ἀλλουνοῦ καὶ ποῖ εἶναι τὸ γνήσιον τραγούδι. Ἰσως τὸ πρῶτον ἐλδ. τῆς Θεσσαλίας ἀφοῦ κι' ἐκεῖ σώζεται τὸ Κάστρο αὐτὸ. Ἄλλ' αὐτὸ δὲν εἶναι δικὴ μας δουλειὰ καὶ τὸ ἀφίνουμε νὰ τὸ ἐξετάσουν οἱ ἀρμόδιοι.

Πόλη 22 τοῦ Γενάρη 1913.

Γιωῆργος Χρ. Δημόπουλος

Δέξεις. (1) = γένεσις. (2) = μῆτανε.

ΑΞΕΧΑΣΤΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

Πρὸς χάριν τῶν νέων λογίων, ἀρχίζομε ἀπὸ τὸ φύλλο αὐτὸ νὰ ξαναδημοσιεύομε κάτω ἀπὸ τὸν τίτλο Ἀξέχαστες Σελίδες, ἀπὸ τὰ ὠραιότερα καὶ βαυότερα ἔργα τῆς νεώτερης μας φιλολογίας, ποὺ δὲν εἶναι εὐκόλο νὰ βρεθοῦν. Τὸ παρακάτω ἔργο εἶναι ἡ περίφημη κριτικὴ τοῦ Ἰ. Πολυλά γιὰ τὸ ἔργο καὶ τῆ ζωὴ τοῦ μεγάλου μας ποιητῆ Διον. Σολωμοῦ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΣΟΛΩΜΟΣ

Διονύσιος Κόμ. Σολωμός, υἱὸς τοῦ Κόμ. Νικολάου Σολωμοῦ καὶ τῆς Κυρίας Ἀγγελικῆς Νίκλη, ἐγεννήθηκε εἰς τὴ Ζάκυνθο τὴν 8 Ἀπριλίου 1798. Οἱ πρόγονοί του εἶχαν ἔλθει ἀπὸ τὴν Κρήτη, ταῖς ἀρχαῖς ἐκείνου τοῦ αἰῶνος, καὶ ἐσυναριθμήθησαν εἰς ταῖς σημαντικώτερας οἰκογένειαις τοῦ τόπου. Ἐννεαετῆς ἔχασε τὸν πατέρα του, καὶ ἔμεινε μὲ τὸν ἀντάδελφόν του, Κόμ. Δημήτριον, κληρονόμος πλουσίας περιουσίας· δῶρο τῆς τύχης πολῦτιμο, ὅταν τὰ γενναίωτα φρονικά δῶρα ἐκινδύνευαν νὰ μείνουν ἄκαρπα εἰς αὐτὴ τὴν ἀφώτιστη γωνία τῆς Εὐρώπης. Οἱ εὐκατάστατοι τῶν Ἑπτανήσιων, — καὶ εὐτυχῶς ὄχι ὀλίγοι ἐντρέποντο τὴν ἀμάθεια, — ἔστειλαν μικρὰ τὰ παιδιὰ τους εἰς τὰ σχολεῖα τῆς Ἰταλίας· κέντρο φωτισμοῦ εἰς αὐτοὺς προτιμότερο, κυρίως ἐξ αἰτίας τῆς ἰταλικῆς γλώσσας, ἡ ὁποία εἶχε καταστηθῆ, καὶ ἦταν ὡς ἐπροχθές, ἡ ἐπίσημη καὶ φιλολογικὴ τῆς Ἑπτανησιακῆς κοινωνίας. Καὶ εἰς τὴν Κέρκυρα, τὸ ξένο αὐτὸ στοιχεῖον, σχεδὸν ἄγνωστο εἰς τὸ πλῆθος, ἐπλημύθησε ταῖς ἀνώτερας τάξεις τῆς πολιτείας· ἐνῶ εἰς τὰ ἄλλα νησιά, δὲν ἔφθασε νὰ καταστήσῃ καθημερινὸ ὅτε εἰς τὸ στόμα τῆς ἀριστοκρατίας· ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ, μάλιστα εἰς τὴ Ζάκυνθο, ἀπὸ τὰ ἰταλικά γράμματα ἄρχισε ἡ παιδομάθει. Ἰταλὸς ἦταν καὶ ὁ πρῶτος διδάσκαλος τοῦ Σολωμοῦ, ὁ Ἀββᾶς Σάντος Ρώσσης, πρόσφυγας εἰς τὴ Ζάκυνθο ἀπὸ τὴν Κρεμῶνα, ὅπου ἐδίδασκε τὴ ἑθιορκή. Ἡ ἀρετὴ, καὶ τὸ σοβαρὸν, ἀλλὰ φιλόστοργο ἦθος τοῦ προκομμένου ἀνδρός, ἦταν ὁ μόλιος φραγ-

μὸς εἰς τοῦ νέου τὴν ὀρμητικὴν καὶ φιλελεύθερον ψυχὴν, ἡ ὁποία πρῶτον ἐδειξε τὰ ἀξιολογώτερον στοιχεῖα τοῦ ποιητικοῦ πνεύματος. Ζωηρότατος καὶ πρόσχαρος ἐξεθύναινε μιμούμενος τὰ ἀξιογέ· αἰτιῶματα τῶν ἄλλων, ἅμα τὰ ἐπαρτηροῦσε, καθὼς ἔβλεπε καὶ ἐθαύμαζε τὰ καλά, καὶ εἶχε ζωηρὸν τὸ αἶσθημα τῆς φιλίας· συμμαθητῆς τῆς μικρῆς του ἡλικίας τὸν εἶδε νὰ κλάψῃ, θεομὰ τὸν θάνατο ἐνὸς ὀμιλικου του, καὶ νὰ φιλήσῃ τὸ χέρι ἐνὸς ἄλλου, ὁ ὁποῖος εἶχε πράξει ἓνα εὐεργέτημα· καὶ εἰς τοῦτο ἐπορευομένη ἡ μεγαλοφροσύνη τοῦ ἀνδρός, ὁ ὁποῖος εἰς ὅλη τὴ ζωὴ του δὲν ἐκλίνε ποτε τὴν κεφαλήν εἰς ἄλλο ἀνθρώπινον ὕψος εἰμὴ τῆς ἀρετῆς.

Αὐτὸς ὁ ἐνθουσιασμός, αὐτὴ ἡ γλυκασθησία, ἀντανακλούσαν καθαρὰ εἰς τὰ παρθενικά πνεύματα τοῦ μικροῦ Σολωμοῦ, ὡς σώζονται· ἀκόμη εἰς μίαν εἰκόνα του ζωγραφημένην προτοῦ περῶν εἰς τὴν Ἰταλία. Αὐτοῦ τὸν ἔστειλε (1808) δεκαετῆ ὁ ἐπίτροπός του Κόμ. Μεοαλᾶς, μὲ τὸν διδάσκαλόν του, ὁ ὁποῖος ἐπέστρεφε εἰς τὴν πατρίδα του. Ὁ Ρώσσης τὸν ἄφησε εἰς τὴ Βενετία, εἰς τὴ Λύκειο τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἀναγκάσθηκε νὰ τὸν ἀνακαλέσῃ κοντὰ του, βλέποντας πραγματικῶς ἀπὸ τὰ παρῶνα τῶν διδασκάλων, οὗ ἦταν ἀδύνατο νὰ ὑποταχθῆ εἰς τὴν αὐστηρότητα τοῦ σχολείου ὁ νέος ἡῆθη μαθημένος νὰ μὴν αἰσθάνεται ἄλλον χαλιὸν εἰμὴ τῆς ἀγάτης. Εἰς τὴν Κρεμῶνα ἐπρόκοψε θαυμασιὰ εἰς τὴν ἰταλικὴν καὶ λατινικὴν φιλολογίαν, καὶ ἄκουσε τὰ μαθήματα τοῦ καθηγητῆ Πίνη· αὐτοὺς τοὺς δύο διδασκάλους του ἐμελετοῦσε συχνὰ μὲ σέβας καὶ μὲ ἐγνωμοσύνη ὁ Σολωμός, καὶ ὡς δεῖγμα αὐτῶν τῶν σταθερῶν αἰσθημάτων τὸν, ἔστειλε (1850) τοῦ Πίνη τὸ ἐπίγραμμα «Μικρὸς Περσῆτης» καὶ ἐχάρηκε οὗ ὁ ἐπέρρητος διδάσκαλός του ἀναγνώρισε εἰς ἐκείνην τὴν συνοπτικὴν εἰκόνα τὴν ποιητικὴν του δύναμι.

Ἀπὸ τὴν Κρεμῶνα ἐπέρασε εἰς τὴν Παβία, νὰ συμπληρώσῃ ταῖς σπουδαῖς του· ἀλλὰ οἱ σχολαστικοὶ τύποι ἦταν ἀσυμβίβαστοι μὲ τὴ

φύσει τοῦ πνεύματός του· ὅθεν ἔλεγε ὁ ἴδιος οὗ ἰπὸ μόνην ἀγαθούνη τους οἱ καθηγητάδες τοῦ ἔδωκαν τὸν στέφανον τῆς νομικῆς σχολῆς, τὸν ὁποῖον αὐτὸς οὔτε εἶχε ζητήσῃ, οὔτε ποτε μετὰ ταῦτα ἐθεώρησε ὡς ἐδικόν του. Ἦδη τὸν εἶχε ἀρπάξει ὄλον ἡ ποίησι, πρὸς τὴν ὁποῖαν μικρόθεν αἰσθάνθηκε σφοδρὰ τὰ πρῶτα ὀρμήματα τῆς ψυχῆς του. Προτοῦ ἀκόμη μεταβῆ εἰς τὴν Ἰταλία, μίαν ἡμέρα ἐνῶ ἐπεριδιάβαζε εἰς τὴν ἐξοχὴ μ' ἔταν ὀμήλικόν του, καὶ ἔξαφνα ἀκούσθηκε τὸ λάλημα μιᾶς φλογέρας, ἄστραψε εἰς τὴ φαντασία του ἡ ἐξωτερικὴ φύσι μ' ὅλη τὴν ἡμερὴ χάρι πῶχει εἰς τὸ μητρικὸ νησί του, τόσον ὥστε ἐγύρισε πρὸς τὸν σύντροφόν του καὶ τὸν ἐρώτησε· «Τί αἰσθάνεσαι;» «Τίποτε» τοῦ ἀποκρίθηκε ἐκεῖνος· ψυχρότης, τὴν ὁποῖαν ὁ ποιητῆς ἐμελλε ν' ἀπαντήσῃ συχνὰ εἰς τὸ δρόμο τῆς ζωῆς του, ὅταν ἐζητοῦσε εἰς τοὺς ἄλλους ἐνθουσιασμὸν ἀνάλογο μὲ τὴ φλόγα τῆς καρδιάς του. Τοιοῦτοτρόπως ἐπρωτάκουσε τὴ μυστηριώδη φωνή, μὲ τὴν ὁποῖαν ἡ φύσι σιγὰν προσκαλεῖ τὸν γεννημένον ποιητὴν εἰς ταῖς ἀγνῶις ἀγκάλαις τῆς, νὰ γένη ὁ καλύτερος αὐτῆς ἐρηγενετής. Μὲ ὁμοίαν ἐτοιμότητα ἀνοῖξε ὁ νοῦς του εἰς τὰ κάλλη τῆς Τέχνης· καὶ μίαν ἡμέρα ὁ διδάσκαλός του ἔμεινε ἐκστατικὸς, βλέποντάς τον ἐνῶ ἐπαναλάμβανε τὸ μάθημά του, μὲ ἐμψυχωμένη καὶ ἀρμόδια, ἀλλ' ὄχι μιμητὴ χειρονομία νὰ ξεσηθίσῃ τοὺς σίχους τοῦ Βιοργιλίου, οἱ ὁποῖοι εἰς τὴν πατροπαράδοτη προφορὰ τῶν Ἰταλῶν σώζον βέβαια πολὺ τῆς ὑψηλῆς ἀρμονίας τους. Τὰ πρῶτα γυμνάσματά του εἰς λατινικὸν καὶ ἰταλικόν· σίχους ἐφαίνοντο τόσον ἀνώτερα τῆς ἡλικίας του, ὥστε ὁ διδάσκαλός του τοῦ ἔλεγε· Greco, tu farai dimenticare il nostro Monti.

II

Ἡ ἐποχὴ ἐκείνη ἡμποροῦσε νὰ ὀνομασθῆ ὁ τρίτος λαμπρὸς αἰῶνας τῶν ὠραίων γραμμάτων εἰς τὴν Ἰταλία. Τὴν πείρησιν ἐξαιρέτως, ἡ ὁποία εἶχε καταστήσει ἄψυχος μηχανισμὸς εἰς τὰ χέρια τῶν σιγουργῶν, ἀνώρθωσαν πρῶτοι

ὁ Παρίνης καὶ ὁ Ἀλφιέρης, οἱ ὁποῖοι καὶ οἱ δύο δὲν ἐπρόδωσαν ποτε τὴν ἀξιοπρέπεια τῆς Τέχνης. Κατ' ἐπι τοὺς ὁ Μόντης μὲ τὸ ἐξαισιοπαράδειγμά του ἀνάστησε τὴν μελέτη τοῦ Λάντη καὶ τοῦ Πετρούργου, ἐνῶ τοῦ πρῶτου τὸ ἀθάνατο ποίημα ὀλίγο ἐσπουδάζετο, καὶ τοῦ δευτέρου τὰ τεχνικώτατα ἔργα παρενοημένα δὲν ἐχρησίμευαν εἰμὴ ὡς τύπος εἰς ἀνόητα μιμήματα. Ἡ Ἰταλία τότε καθημερινῶς ἀνηχοῦσε ἀπὸ νέα ἔργα ὅπου ἡ γλώσσα καὶ τὸ ὕφος ἐξαναφαίνοντο ἀγνά, ἐλεύθερα πλέον ἀπὸ τὸν γαλλισμὸν, ὁ ὁποῖος πολὺν καιρὸν τὰ εἶχε παραμορφώσει, ὁ ὀρθμὸς μουσικώτατος καὶ καινούριος μάλιστα εἰς τὸ ἀνομοιοκατάληκτο ἐνδεκασύλλαβο μέτρο, τόσον λαμπρὰ τελειοποιημένο μὲ τὰ σιγουργήματα τοῦ Παρίνη, τοῦ Φάσκολου, τοῦ Μόντη καὶ τοῦ Πινδεμόντη. Καὶ εἰς τὴν ἀναμόρφωσι τῆς καλαισθησίας ἐσυνέβησε ἴσως ὄχι ὀλίγο ἡ πρωτόπλαστη δημορικὴ ποίησι, ἡ ὁποία, εἰς τὴν ἀπλὴν περὶ μετὰφρασι τοῦ Καισαρώτη, ἐγεννε κοινῶς καταληπτή, καὶ εἰς τὴν ἔμμετρον τοῦ Μόντη (κατόρθωμα ἴσως μοναδικὸν εἰς ὅλη τὴν ἱστορία τῶν γοιμμάτων) ἐφάνηκε ἰταλική, δίχως νὰ πειραχθοῦν πολὺ τὰ πρωτότυπα κάλλη τῆς. Ἄν κἀνένας τότε ἐξοριγε μίαν ματιὰ εἰς τὸν ἐπίλοιπον φιλολογικὸν κόσμον, βέβαια δὲν θὰ ἐπιθυμοῦσε νὰ ἰδῆ τὸν ποιητὴν μας· ἀλλοῦ παρὰ εἰς τὴν Ἰταλία νὰ ξετυλίξῃ ταῖς σπάνιας δύναμεις ὁποῦ εἶχε λάβει πλουσιοπάροχα ἀπὸ τὴ φύσι. Ἄνθιζε ἀληθινὰ εἰς τὴ Γερμανία ἡ ποίησι μὲ τὰ συγγράμματα τοῦ Γὼθ καὶ τοῦ Σχίλλερ, τὰ ὁποῖα ἀργότερα ἐμελλαν νὰ ἐρεργήσουν τόσον καρπόφορον εἰς τὸν ἑλληνικώτατον νοῦν του· ἀλλ' ἂν τὸ φιλέρευνο πνεῦμα του θὰ ἀναπαύετο προθυμότερα εἰς ἐκείνον τὸν γερμανικὸν αἰθέρα, ἡ τραχύτης ὅμως τῆς γλώσσας, καὶ τὸ ὀλίγον τι νεφελώδες τῆς μορφῆς ἡῆλε κατ' ἀρχὰς· πειράζον τὴ λεπτότητα αἰσθησίου του, μὲ τὴν ὁποῖα δὲν ἡμποροῦσε νὰ ὀμοιωθῆ τίποτε καλύτερον παρὰ τὸ γλυκὸ ἦθος τῆς μεσημβρίας.

Μέγα εἰς τόσην ἀρμονία, εἰς τὴ γῆ, ὅπου ἡ φαντασία ζωογονεῖται ἀκατάπαυτα ἀπὸ κάθε

λογής αξιοσημείωτα, επέρασσε τὰ πρῶτα ρειά-
τα του ὁ Σολωμός, ἐμαγεύθηκε ἀπὸ τὴν ὥραι-
ότερη γλῶσσα τοῦ κόσμου, καὶ παρ' ὀλίγον
ἐμπῆκε εἰς τὸν λαμπρὸν κύκλον, ὅπου ἔλαβε
τόσον ἔξοχον θέσον ὁ συμπατριώτης του ὁ Φό-
σκολος. Ἀλλὰ μέσα στὸ χροσοκέτητο ἐν-
δυμα, αἰσθάνετο ὁ νέος Σολωμός ὅτι ἡ Τέχνη,
μάλιστα εἰς τὰ ποιήματα τοῦ Μόντη, δὲν ἐπα-
ράσταινε τὴν ὑψηλὴν ἰδέα της, ὅπως δείχνεται
ἐνσαρκωμένη εἰς ἐκεῖνα τοῦ Ὀμήρου, τοῦ
Δάντη, καὶ τοῦ Σέξοπηρ. Ἐδρισκόμενος εἰς τὸ
Μιλάνο ἐγνώρισε τὸν Μόντη, καὶ τὸν ἔβλεπε
συνῆρα. Ἐπείραζε τὸν περιφρημον ποιητὴν ἢ
κριτικὴν τὸλμην τοῦ Σολωμοῦ, ὁ ὁποῖος, μ' ὄλον
ὅτι ἐλλικρινὴς θανασιστής του, δὲν ἐδίσταζε ὅ-
μως ποιῆ νὰ τοῦ φανερώσῃ τὴ γνώμη του :
« Δὲν πρέπει νὰ σου συλλογίζεται τόσον », τοῦ
εἶπε ὁ Μόντης ἐρεθισμένος, εἰὼ ὁ Σολω-
μός ἐομήνευε ἕνα χωρίον τοῦ Δάντη, «πρέπει
νὰ αἰσθάνεται, νὰ αἰσθάνεται». Πρέπει πρῶτα
μὲ δύναμι νὰ συλλάβῃ ὁ νοῦς, ἀπάντησε εὐθὺς
ὁ νέος ποιητής, κ' ἐπειτα ἢ καρδιά θερμὰ νὰ
αἰσθανθῇ ὅτι ὁ νοῦς ἐσυνέλαβε.

Στενότερον σχέσιν ἔλαβε ὁ Σολωμός μὲ
ἄλλους δύο ἰταλοὺς φιλολόγους, οἱ ὁποῖοι τὸν
ἀνταγάγησαν καλῆτερα παρὰ ὁ Μόντης. Ὁ
ἕνας ἦταν ὁ Ἰωάννης Τόρτης, μαθητὴς
τοῦ ἀγαθοῦ Παρίνη, ὑπέρομαχος τῆς σχολῆς,
ἢ ὁπία, ἐναντίον εἰς τὴ γνώμη καὶ εἰς τὸ
παράδειγμα τοῦ Μόντη, ἐξώριζε ἀπὸ τὴν νέαν
ποίησιν τὴν παλαιὰ Μυθολογία. Ὁ ἄλλος,
Ἰωσήφ Μοτιάνης, Κρομμυιάτης, τοῦς κρι-
τικώτατος, ἐχθρὸς τῆς ξερῆς σχολαστικότη-
τος, ὁρεμμένος ἀπὸ φιλοσοφικῆς μελέτης,
εἶχε κατ' ἀρχὰς ἀποσιωπῆ τὴν ποίησιν, ἀλλὰ
αἰσθανόμενος ὅτι ἐκυνδύευνε νὰ παρενοήσῃ
τὴ διάθεσιν τοῦ πνεύματός του, ἐγκαίρως ἐδό-
θηκε ὅλος εἰς τὴν κριτικὴν, καὶ εἰς αὐτὴν ἐν-
δοκίμησε. Περὶ αὐτοῦ λέγει ἀνώνυμος βιο-
γράφος του ὅτι ἐφύλαξε ἀμόλυντη τὴν ἄδολην
καὶ γενναίαν ψυχὴν του· σταθερὸς εἰς τὰ φρο-
νήματά του, ἐθεωροῦσε ὅτι ἦταν τὸ ἄκρον
τῆς κατασχύνης νὰ κατασταίη τινὸς τὰ
γράμματα ὄργανα ἀνάνδρου δουλείας, ἢ μα-

γικῆς ἀκολασίας. » Ὅθεν μὲ ἀλήθεια ἐχά-
ραξε εἰς τὸν τίφον του ὁ Π. Ἰορδάνης· «Ἐι-
λικρινὴς καὶ θερμὸς ἐραστής τοῦ Ἀληθοῦς
καὶ τοῦ Ἀγαθοῦ, πρὸς τὰ ὁποῖα εἶχε πάντοτε
προσηλωμένο τὸ εὐγενικὸν τοῦ πνεῦμα, καὶ με-
λειῶντας καὶ γράφοντας.» Μὲ αὐτὰ τὰ ὄρατα
ἠθικὰ προτερήματα, κατὰ δύστηνιαν παρὰ πολὺν
σπάνια ὡς καὶ εἰς ταῖς πλέον φιλειεὐθερας
πολιτείας, ἐστυγνοῦσε φυσικὰ ὁ Σολωμός,
ὁ ὁποῖος νέος ἀκόμη εἶχε παρόμοια φρονή-
ματα. Τὸ μαρτυροῦν τὰ ἀκόλουθα πολύτιμα
λόγια ὁποῦ σώζονται εἰς ἕνα ἄμορφο σχεδίασμα
ἐπιταφίου λόγου, τὸν ὁποῖον, αὐτὸς εἰς τὴν Ἰ-
ταλία ἐδρισκόμενος, ἐξεφώνησε, ὡς φαίνεται,
πρὸς τοὺς συμμαθητάς του. «Νέοι συμμαθη-
ταῖδες! μάθετε τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν ἀρετὴν, δι-
χως νὰ ὑπερηφανεύεσθε· καὶ δὲν θὰ ὑπερηφα-
νευθῆτε, ἀν ἀληθινὰ μάθετε τὴν ἐπιστήμην καὶ
τὴν ἀρετὴν. Ἀλλὰ μὴ παραχαμηλώσετε ποτὲ
τὴν κεφαλὴν, διότι θὰ εὐρεθῶν πολλὰ αἰτιὰ
καὶ ἀχρεία χέρια ἔτοιμα νὰ σᾶς τὴν πλακώσουν.
Ἄν πάλι τολμήσουν οἱ ἀνάνδροι νὰ σᾶς ὑβρί-
σουν, γὰρ νὰ σκεπάσουν τοὺς πολλοὺς φέθους, οἱ
ὁποῖοι φωλιάζουν μὲς τὴν ψυχὴν τους, τότε, νὰ
σηκώσετε τὴν κεφαλὴν μὲ δὴν τὴ δύναμιν, πῶ-
χει, καὶ θὰ ἴδῃτε ὅτι θὰ πέσῃ εὐθὺς ἐκεῖνη ἢ
αὐθάδεια, ἐπειδὴ εἶναι μικρόψυχη αὐθάδεια.»

Μὲ αὐτὰ τὰ φρονήματα, τὰ ὁποῖα ἐφώτι-
σαν σταθερὰ τὴ ζωὴν του ἕως τὴν ὑστερὴν ὥρα,
ἐπέστρεφεν ὁ Σολωμός εἰς τὴν πατρίδα του
(1818). Βάρβαρος, ὡς εἶπε ὁ ἴδιος εἰς ἕνα ἰτα-
λικὸν ποίημα του, αὐτὸς εἶχε πατήσῃ τὸ ἔδαφος
τῆς Ἰταλίας, καὶ τὸ ἔφινε πλουτισμένος μὲ τὸ
ἄνθος τῆς ἰταλικῆς σοφίας. Ἡ ἴδια ἐνγνωμο-
σύνη τὴν ὁποῖαν ἔθρεψε θρησκευτικῶς πρὸς
τοὺς παλαιοὺς διδασκάλους του, ἦταν, μὲς τὴ
γενναίαν ψυχὴν του, χροὸς ἱερὸν καὶ πρὸς τὴν γῆν,
ὅπου ἐπρωτογνώρισε τὸ Ὄρατο καὶ τὸ Ἀλη-
θές· χροὸς, τὸ ὁποῖο δὲν ἐξεπλήρουσε μὲ ἀδειανὰ
λόγια, ἀλλὰ, ὅσαι φορᾶς ἔτυχε, μὲ ἔργα καὶ
μὲ εὐεργετήματα, πλὴν τῶν ὁποῖων ἐκάλυψε
ἢ μυστικότης τῆς φιλανθρωπίας του.

(Συνέχεια)

Ἰάκ. Πολυλάς

Ο ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΡΟΝΟΣ

1912

Λίγος καιρὸς εἶναι τοῦ μποροῦμε νὰ ποῦμε
πὼς ὑπάρχει κ' ἐδῶ κάποια λογοτεχνικὴ κί-
νησι κ' αὐτὸ ἀφῆτου ἀρχισαν νὰ φαίνονται καὶ
στὴν πύλην μας λίγαι στὴν ἀρχὴ καὶ ὕστερα
περισσότεροι δημοδισταί. Τὰ τελευταῖα μάλιστα
χρόνια σχηματίσθηκε κ' ἐδῶ ἕνας ἀρκετὰ σο-
βαρὸς λογοτεχνικὸς κύκλος, ὁ ὅποιος ἐργάζεται
μὲ πολὺ ἐπιτυχία καὶ ζήλο γὰρ τὰ γράμματα
τόσο τοῦ νὰ λέμε ὅτι ὕστερα ἀπὸ τὸν ἀθηναί-
κο φιλολογικὸν κύκλον, στὸν ὅποιον περιλαμβά-
νομε κ' ἕλους τοὺς λογίους τοῦ ζοῦν στὴν
Ἑλλάδα, καλλίτερος καὶ παραγωγικώτερος εἶ-
ναι ὁ ἐδῶ λογοτεχνικὸς ὄμιλος.

Ἐπῆρχε μακάριαν ἐποχὴν τοῦ ἐνομιζέτο στὴν
Πύλην, καθὼς κ' ἀκόμα ἀλλοῦ νομιζέται πὼς
μόνο καθηγητῆς ἢ δάσκαλος μποροῦσε νὰ γρά-
ψῃ δημιουργικὰ ἔργα, ἐπίδραση κ' αὐτὸ τοῦ
σχολαστικισμοῦ, τοῦ ἐδῶ γὰρ πολλοὺς λό-
γους ἦταν πολὺ δυνατός. Ὅμως λίγαι λίγαι ἢ
λογοτεχνία χειραφετήθηκε μὲ τὴ δύναμιν τῆς
δημοτικῆς γλώσσας ἀπὸ τὰ δεσμὰ τοῦ δασκα-
λισμοῦ καὶ τῆς καθαρῆς καὶ ἀπὸ τότε
χρονολογοῦμε τὴν ἐμφάνισιν πρωτότυπης φιλο-
λογίας κ' ἐδῶ. Ἡ ἐποχὴ αὕτη δὲν εἶναι πα-
λαιότερη ἀπὸ δέκα-πέντε χρόνια ἀπάνω κάτω.

Κοιτάζοντας μὲ συντομία τὸν περασμένο
φιλολογικὸν χρόνον γλέπομε πὼς ἔχομε ν' ἀπα-
ριθμήσουμε πολὺ λίγα ἔργα, μ' εὐχαρίστηση ὅ-
μως εἶδαμε τοὺς πολίτες λογίους νὰ συνερ-
γάζονται σ' ἕνα τὰ καλῆτερα ἑλληνικὰ περιο-
δικὰ, π. χ. στὰ Γράμματα, Νουμὰ, Χαραυγὴ
κλπ. τοῦ αὐτὰ δὲν ἐκδίδονται ἐδῶ. Τὸ γεγο-
νὸς αὐτὸ σημαίνει πὼς ἢ παραγωγή τῆς Πό-
λης μας ἀρχισε νὰ λογαριάζεται σοβαρὰ στὴν
πανελληνικὴ λογοτεχνία. Εἶναι περιττὸ βέβαιον
νὰ ποῦμε ὅτι ἢ κίνησι εἶναι γραμμικὴ
στὴ δημοτικὴ γλῶσσα ἀπὸ σήμερον παντοῦ ἢ
δημιουργικὴ φιλολογία εἶναι στὰ χέρια τῶν
δημοδιστῶν κ' ἐξῶ ἀπ' αὐτοὺς κανένα φιλολο-
γικὸν ἔργον δὲ σημειώνεται.

Ὁ καθημερινὸς τύπος δυστυχῶς δὲν προσ-

φέρει καμμιά ὑπηρεσίαν στὴ λογοτεχνία. Ἀκό-
μα καὶ ἢ «Πρόσδος» τοῦ ἀλλοτε εἶχε κάποιο
ὑποφερτὸ λογοτεχνικὸ μέρος, τῶρα τὸ ἀφῆσε
κ' αὐτὸ. Γὰρ τὴν παράλειψιν αὕτη δὲν μπορεῖ
νὰ δικαιολογηθῇ μὲ τὴν πολιτικὴν κατάστασιν
ἀπὸ καὶ τὰ σοβαρώτερα πολιτικὰ εὐρωπαϊκὰ
φύλλα ἀσχολοῦνται μὲ τὴν φιλολογικὴν κίνησιν
πλὴν μὲ τὴν πολιτικὴν. Οἱ ἄλλες ἐφημερίδες
οὔτε ἐνδιαφέρθησαν ποτὲ οὔτε θὰ ἐνδιαφερθῶν
γὰρ τὰ νεοελληνικὰ γράμματα.

Καμμιά αἰτία ἐξὸν ἀπὸ δεκαρολογία καὶ νὰ
δοθῇ δουλιὰ στὰ τυπογραφεῖα δὲν μπορεῖ νὰ
δικαιολογηθῇ τὴν ἐκδοσὴν ἐνὸς πολυσελίδου καὶ
πυκνοτυπωμένου περιοδικοῦ τοῦ «Ἀπ' ἕνα». Ἐ-
μέσα στίς ἀπέραντες σελίδας τοῦ δὲν μπορέ-
σαμε ποτὲ νὰ συναντήσωμε οὔτε τὴν ἀδυνα-
τώτερη σκιά φιλολογικοῦ κἂν δοκιμίου. Τὸ πε-
ριεργότερον εἶναι πὼς τὸ «Ἀπ' ἕνα» αὐτὸ
βγαίνει κάποτε καὶ μὲ φιλολογικὰς ἀξιιώσεις,
μὲ κριτικὰ καὶ χρονιάτικα φιλολογικὰ ἐπι-
θεωρήσεις. Σ' αὐτὰς τίς περιστάσεις θεωροῦμε
ἕως διόλου περιττὴν τὴν κωμικὴν σελίδα τοῦ
φροντίζει νὰ δημοσιεύει καθ' ἐβδομάδα αὐτὸ
τὸ φύλλον.

Καὶ τὸ σατυρικὸν «Ἄνω Κάτω» δὲν ἔχει
καμμιά σχέσιν μὲ τὴν σατυρικὴν καλλιτεχνίαν.
Ὅμοιοιόμοιον πὼς τὰ καλαμπούρια τοῦ εἶναι
πολλὰς φορὰς πολὺ ἐπιτυχημένα κ' οἱ στίχοι
του. Τὸ πνεῦμα ὅμως τοῦ Ραῖδη ἢ τοῦ Λα-
σκάρτου δὲν πνέει μέσα στὰ φύλλα του. Φρο-
νοῦμε ὅτι ὁ διεθυντὴς τοῦ «Ἄνω-Κάτω» εἶ-
ναι πολὺ ἀνώτερος ἀπὸ τὸ φύλλον του καὶ μπο-
ρεῖ ἄμα θέλει πολὺ λεπτότερα νὰ σατυρίσῃ, ἢ
ἀνάγκη ἕως τὸν ἕκαμε νὰ συνθηκολογήσῃ μὲ
τὸ πολὺ κοινὸ μὲ ζημίαν τοῦ καλλιτεχνικοῦ.

Δὲ λέμε ὑπερβολὴν οὔτε θέλομε νὰ κολακέ-
ψομε τὸ φύλλον τοῦ φιλοξενεῖ τίς λίγαις αὐτὰς
γραμμὰς, ὑποστηρίζοντας πὼς τὸ σημαντικώτε-
ρον μέρος τῆς φιλολογικῆς κινήσεως τῆς Πύλης,
βρίσκεται μέσα στὰ «Χρονικά». Ἀπὸ τὴν ἀρ-
χὴν τῆς ἐκδόσεως τοῦ τοῦ περιοδικοῦ αὐτοῦ προσ-
πάθησε νὰ συγκεντρώσῃ ὅσους γράφουν ἐδῶ
καὶ νὰ δείξῃ τὸ δρόμον τοῦ πρέπει οἱ νέοι ν' ἀ-

κολουθήσουν. Το έργο αυτό ανέλθε δ διηγηματογράφος μας κ. Γεωργιάδης και για τούτο είναι άξιος πολλών συγχαρητηρίων.

Τὸν τελευταῖο τόμο τῶν «Χρονικῶν», σχολίζοντας βρίσκουμε ἔργα ἑλων σχεδὸν τῶν λογίων μας, διηγήματα, ποιήματα κτλ. καὶ γιὰ νὰ ἀναφερομε μὲ ἀλφαβητικὴ σειρὰ μερικῶς, Γκούρα Ἀλειτούργητου, Α. Γεωργιάδης, Μίνας Καλόγνωμος, Ὁμήρου Μπεκέ, Κλήμη Πορφυρογέννητου, Δ. Π. Φωτεινοῦ, Χ. Χρηστοδασίλη κλπ.

Ἡ «Μουρλή» τοῦ κ. Ἀλειτούργητου εἶναι ἓνα μικρὸ τραγικὸ κομμάτι μὲ λύση τοῦ μπορεῖ νὰ συγκινήσῃ. Εἶναι καμωμένο ἀρχιτεχνικά, μὲ σύμμετρη ἀρχή, μέση καὶ τέλος, θὰ συγκινούσε ὅμως περισσότερο ἂν ἦταν γραμμένο σ' ἐλιγώτερο ἰδιότροπη γλῶσσα καὶ τότε δὲν θὰ διαμέριζε τὴν προσοχὴ τοῦ ἀναγνώστη ἀπὸ τὴ μιά γιὰ νὰ παρακολουθήσῃ τὴν ἰδιόρρυθμη γλῶσσα καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη τὴν οὐσία τοῦ διηγήματος.

Ὁ κ. Γεωργιάδης δημοσιεύει τὴν τελευταία πράξιν ἑνὸς τοῦ δράματος: «Ὅταν ξυπνήσουμε μιά μέρα». Ὅσο καλὴ κι' ἂν εἶναι, καθὼς καὶ εἶναι, ἡ πράξιν αὐτὴ, ὅμως δὲν μπορεῖ νὰ ἐκφέρῃ κανεὶς καμμιά κρίσιν ὅσο δὲν ἔχει μπρὸς τοῦ ὅλο τοῦ ἔργου.

Πολὺ ἄξιο προσοχῆς εἶναι τὸ διήγημα τοῦ δημοσιεύει ὁ κ. Μ. Καλόγνωμος, ὁ «Σκορπιός». Τὸ διήγημα αὐτὸ μὲ ὑπέθεσιν πολὺ δυνατὴ καὶ πρωτότυπη εἶναι βαθιὰ καὶ λεπτὰ ψυχολογημένο. Κάποτε ἀπὸ τὴν πολλὴ μεγάλη λεπτομέρεια κουράζει κι' ἐπιθυμεῖ κανεὶς νὰ εἶναι λίγο συντομώτερο, ὅμως δίνει πολὺ καλὴ διηγηματογραφικὴ θέσιν στὸ συγγραφέα του. Ἰδιαιτέρως τὸ τέλος τοῦ ἔργου προκαλεῖ τὴ δυνατὴ φρίκη τοῦ ἀναγνώστη σὰν νὰ ἐδιάδαζε κανένα διήγημα τοῦ Ὁφμαν ἢ τοῦ Πόε.

Ὁ κ. Ὁμ. Μπεκές ἐδημοσίευσεν πολὺ λίγα ποιήματα του καὶ ἂν καὶ πολὺ νέος ἀκόμα ἔδειξε μὲ τὸ τελευταῖο του ἔργο «Θανατικὸ στὴ χώρα» πὼς ἔχει τὴν ἀφελὴ καὶ ἀνεπιτήδευτη ἔκφραση σὲ συλλήψεις ἀπάνου ἑλληνικῆς καὶ πὼς δὲν ἐπηρεάζεται γιὰ κακὸ ἀπὸ

ξένες ἐμπνεύσεις. Στὸ τελευταῖο αὐτὸ ποίημα μᾶς δείχνει πὼς εἶναι στὸ δρόμο του καὶ θὰ τὸν ἀκολουθήσῃ ἐλεύθια.

Ὁ Συρτὸς τοῦ κ. Πορφυρογέννητου μὲ πολλὴ χάρι καὶ ρυθμὸ γραμμένος δὲν προσθέτει ὅμως στὸ ἔργο τοῦ ποιητοῦ αὐτοῦ, τὸ ἴδιον δὲ λέμε καὶ γιὰ τὰ διηγήματα τοῦ κ. Χρηστοδασίλη τοῦ εἶναι χαριτωμένα καὶ μᾶς θυμίζουν ὠραίους ποιητικὸς καιροὺς περασμένους.

Ὁ κ. Φωτεινὸς εἶχε καιρὸ νὰ φανῇ ποιητῆς. Τὸ «Παρσίνο» του εἶναι μιά ὄμορφη ἔκτασι βακχικὴ καὶ λυρικὴ. Στὸ Κυπαρίσι τοῦ Βογιατζήκοι συναντῶνται ὄμορφες εἰκόνες κι' ὄμορφαι στίχοι δίπλα σὲ ἀτεχνούς παλαιᾶς σχολῆς ποιητοῦ γι' αὐτὸ τελειότερο καὶ πρὸ μονόκομματο βρίσκουμε τὸ πρῶτο.

Στὴν τελευταῖο τόμο τῶν «Χρονικῶν» ἐμφανίζεται κι' ἓνας νέος διηγηματογράφος μὲ μέλλον, ὁ κ. Γ. Βλαχλειδης, μὲ δύο διηγήματα, τὴν «Ζουρλοχρῶσω» καὶ τὸ «Μεθύστακα». Τὸ πρῶτο ἀνώτερο ἀπὸ τὸ δεύτερο.

Μέσα στοὺς μεταφραστὰς τὴν πρώτη σειρὰ ἔχει ὁ Κ. Νίκος Καστρινὸς μὲ τὴ μετάφραση τοῦ «Ζωντανοῦ πτώματος» τοῦ Τολστόι, τοῦ «Στὸ Βυθὸ» τοῦ Γκόρκη, τοῦ δημοσιεύθηκε, στὴ «Χαραυγὴ», τὸν «Ἀνάθεμα» τοῦ Ἀντρέιφ καὶ σωρὸ ἄλλων διηγημάτων ἀπὸ τὸ ρωσικὸ. Κοντὰ σ' αὐτὰ ὁ κ. Καστρινὸς καὶ μὲ σειρὰ ἀρθρογραφίας προσπαθεῖ νὰ μᾶς κάμῃ γνωστὴ τὴ ρωσικὴ φιλοσοφία.

Τόμο ἔργων λογοτεχνικῶν τοῦ νὰ βγῆκε ἐδῶ ξέρομε ἐξὲν ἀπὸ τὰ δικὰ μας «Βραδινὰ τραγούδια» τοῦ τ' ἀναφέρομε χρονολογικῶς καὶ τὰ «Τραγούδια» τοῦ κ. Τῶνη Χρησιτίδη. Οἱ στίχοι τοῦ κ. Χρησιτίδη δείχνουν πολλὰς ἐπιδράσεις, τοῦ χτύπησαν κακὰ ἀπάνω στὸν ποιητὴ τοῦ τοῦ λείπει ἀκόμα καὶ ἡ εὐλικρίνεια τῆς ἐμπνεύσεως. Ὅμως εἰ στίχοι του εἶναι κάποτε πολὺ καλοί, ἰδίως ἅμα ἀκούει τὴν φωνὴ τῆς καρδίας του. Γι' αὐτὸ ἔχομε πολλὰς ἐλπίδες.

Α. Ἀκροθαλασσίτης.

ΔΗΜΟΤΙΚΟ

Ο ΜΑΥΡΟΣ

(Ὁ Μαυροῦδης εἶχε ταξιδέψῃ στὴ Χίο, ἀφίνοντας τὴ γυναῖκα του στὴ Σαλονίκη· εἶχε νὰ τὴ διῆ δύο χρόνια. Μιά μέρα σ' ἓνα χιώτικο καφενεῖο ὁ Μαυροῦδης μὲ πέντε ἕξ ἄλλους λογαφέρνηνε γιὰ τὶς γυναῖκες).

Ἐμέναν' ἢ Καλίτσα μου κι' ἐμέναν' ἢ Καλὴ μου.

(Κεπᾶνιζε ἐλόενα ὁ Μαυροῦδης, εἰ ἄλλοι ὁμῶς σὰ νὰ ξέρανε τὴ γυναῖκα του καὶ κάτι παραπάνω τοῦ ἀποκριθῆκανε:)

Γιὰ σοπα, σοπα, Μαυροῦδῆ, μὴν τὴν πολυκαυκάσαι καὶ μπρός σου παῖζει καὶ γελᾷ καὶ πίσω σου κομπώνει. Γι' ἄμ' ἄλλαξε τὸ μαῦρο σου καὶ βάλετου ἄλλα ρούχα, βάλε του σέλες δώδεκα καὶ σιλιβάρια δέκα κι' ἄμ' ἔβγα ἀπ' τὴν Τένεδο κι' ἔβγα στὴ Σαλονίκη.

(Ὁ Μαυροῦδης κατασυχισμένος σηκώνεται, μπαρκέρνει καὶ ἴσια γιὰ τὴ Σαλονίκη μὲ τὴν κακὴ τὴν ἔννοια. Ἐκεῖ ἅμα ἔφταξε, πάει καὶ βρίσκει τὴν πεθερὰ του· ἡ πεθερὰ του δὲν τότε γινώρισε· τῆς λέγει λοιπόν:)

—Μάνα φαί, μάνα κρασί, μάνα φαί τοῦ Μαύρου, θέλω καὶ κόρην ὁμορφὴ νὰ κοιμηθοῦμ' ἀντάμα.

—Κδῶ φαί, κι' ἐδῶ κρασί, κι' ἐδῶ φαί τοῦ Μαύρου μ' ἀπὸ κοπέλλες ὁμορφες τὸ πορνοστάσ' εἶν' ἄδειο... —Δὲν εἶν' καμμιά στὴ γειτονιά, δὲν εἶν' καμμιά στὴ

[ροῦγα;

—Μοῦ φαίνεται πὼς εἶναι μιά λιγὴ καστανομάτα, τοῦ μαύρου τοῦ Μαυρογεννῆ, τοῦ Μαυροῦδ' ἢ γυ-

[ναῖκα

μᾶναι τὰ δόσια τῆς πολλὰ καὶ δέ σαι μαθημένος.

—Ἄς εἶν' τὰ δόσια τῆς πολλὰ, ὅσα ποθαί ἄς πάρη.

(Ἡ γριὰ σωστὴ μεσίτρα τούπανε τὴν πέθο του φέροντας τὴν κόρη τῆς).

(Ἐκεῖ τοῦ κοίτουντάν μαζ' ὁ Μαυροῦδης τῆς λέει:)

—Λιγὴ γυναῖκα κι' ὁμορφὴ μὲ τὴ χαλκένια μέση, τ' ἄσπρα, τὰ γρόσια, τὰ χρυσὰ τοῦ παίρνεις τί τὰ

[κάνεις;

—Τὰ πρῶτα παίρν' ἢ μάνα μου, τὰ μύρια ἢ ἄδεγ-

[φῆ μου,

κι' ἂν ἀπομείνη τίποτα τὸ τρῶν' οἱ γεροντάδες.

(Τὸ πρῶτ' σὰ ξημέρωσε ἡ γυναῖκα του ἄκουσε τ' ἄλογο τοῦ χλιμιντροῦσε καὶ μὲ τρομάρα τοῦ λέγει:)

—Σήκω, ξένε, νὰ φιλῆς φιλι ποῦν' πληρωμένο, κι' ὁ Μαῦρος τοῦ χλιμιντροῦ τοῦ Μαυροῦδῆν ἐμοιάζει.

(Κι' ἐκεῖνος βγάζοντας τὸ μαχαίρι του ἀπ' τὸ θηκάρι τῆς φωνάζει:)

—Τὸ μαῦρο μας ἐγνώρισε κι' ἐμένα δὲ γνωρίζεις;

(Ἐκεῖνο εἶτανε· δὲν πρόφταξε νὰ βγάλῃ ἄχνα, γιὰ τὴ τῆς πῆρε τὸ κεφάλι· κατεδαίνει τότε στὴ γριὰ καὶ τῆς λέει:)

—Νά! πεθερά, μαγείρευε, καλοῦ λαφιοῦ κεφάλι. —Δὲν εἶν' αὐτὸ καλοῦ λαφιοῦ, μόν' εἶν' καλῆς κο-

[πέλας.

(Κι' ἐκεῖνος ρίχνοντας τὸ κεφάλι τῆς γυναῖκας του μπρός τῆς:)

—Ὅπ' ἔτρωε τὰ μεσιτικά ἄς φᾶ καὶ τὸ κεφάλι.

(Ἀφ' τὴ συλλογὴ μου)

B. M. Κοντούδης.

ΔΗΜΟΤΙΚΟ

ΤΟ ΦΡΑΓΚΑΚΙ

(Δημοτικὸ τοῦ χωριοῦ «Λιθί» τῆς Χιός.)

Ἐνα Φραγκάκι ἀπ' τὴ Φραγκιά
Μοῦ μίγησε πὼς μ' ἀγαπᾷ.
Στέλλει μου μῆλα τέσσερα
Σεντόνια δεκατέσσερα.

Μοῦ στέλλει χτένιν καὶ γιαλι
Κι' ἓναν καπέλλο καρνελί.
Τὸ χτένι νὰ χτενίζομαι
Καὶ τὸ γιαλι νὰ βλέπω
Καὶ τὸ καπέλλο νὰ φορῶ
Τὸ νέο ν' ἀπαντέχω.

Μὰ γὼ δὲν τότε θέλω

Γιατὶ φορῶ καπέλλο.

(Ἀπὸ τὴ συλλογὴ μου) Γ. Σφραμιανός.

ΔΙΚΑ ΜΑΣ ΚΑΙ ΞΕΝΑ

ΜΙΑ ΟΜΟΡΦΗ ΙΔΕΑ

Ἡ ἀνθρωπότητα ἔχει μιὰ προαιώνια ἐλπίδα καὶ ὅσο περνοῦν οἱ αἰῶνες τόσο πλησιάζει ἢ πραγματοποιεῖται τῆς. Ἔρχονται καὶ περνοῦν οἱ χαρὲς καὶ τὰ βάσανα. Οἱ γενεὲς διαδέχονται ἢ μιὰ τὴν ἄλλη. Πεθαίνουν καὶ ξαναγεννιούνται πάνω στὰ ἀνθισμένα ἐρείπια τους. Καὶ ἡ ἐλπίδα ἐλπίδα πλησιάζει στὴν πραγματοποίηση τῆς. . .

«Οἱ ἐξαντλημένοι, λέγει ὁ Γόρκη σ' ἕνα ἄρθρο του, πέφτουν στὴ μέση τοῦ δρόμου, ἄλλοι πάλι μὲ νέες δυνάμεις πιάνουν τὰ σκοινιά γιὰ ν'ἀνέβουν ψηλὰ ψηλὰ πρὸς τὸ φῶς. . .

Μήπως δὲ βλέπετε ὅτι ἡ ἐλπίδα γιὰ τὴν λευτεριά τῶν λαῶν εἶναι πιά γεγονός. Μήπως δὲ βλέπετε ὅτι ἀπὸ μέσα ἀπ' τὸ μαυρὸ σκότος τῆς προστυχίας, ἀπ' τὴν σκλαβιά τῶν λαῶν, ἀπ' τὸ κατατυραντισμένο καὶ παραμορφωμένο ἀνθρώπινο σῶμα καὶ αἷμα γεννιέται ἕνας Νέος Κόσμος.

Ὁ πλοῦτος τῆς ἐποχῆς μας δὲν εἶναι τὰ πλούσια παλάτια, δὲν εἶναι οἱ χρυσὲς φορεσιές, δὲν εἶναι τὰ σιδερένια χρηματοκιβώτια. Ὅχι. Αὐτὸ πού δίνει τὸ δικαίωμα στοὺς λαοὺς νὰ πιστεύουν καὶ νὰ βλέπουν πιά τὴν ἀπελευτέρωση τους ἀπ' τὴν προαιώνια σκλαβιά καὶ τὰ βασανιστήρια, ἡ πνευματικὴ μας ἐνέργεια, οἱ Γνώσεις μας, νὰ τί εἶναι ὁ πλοῦτος τῆς ἐποχῆς μας, καὶ πού μπορεῖ νὰ κάνει, ὅτι δὲν μπόρεσε νὰ τὸ πραγματοποιήσει ὡς τώρα κανένας Ἀπελευτερωτής. ! . .

Ὡς τώρα ὁ πολιτισμὸς εἶταν ὁ σκοπὸς καὶ ὁ ἀνθρώπος τὸ μέσο, τώρα εἶναι ἀνάγκη ν' ἀλλάξη αὐτὴ ἡ ἰδέα. Ὁ εἰκαστὸς αἰῶνας θέτει τὸ πρόβλημα τῆς συγχώνευσης σὲ μιὰ δύναμη τοῦ Καλοῦ, τοῦ Φρόνιμου καὶ τοῦ Ἀληθινοῦ, πού τὸ δημιουργήσε ἢ τὴν ἐργασία τῶν περασμένων αἰώνων.

Μὲ τί τρόπο ὁμως νὰ πραγματοποιήσουμε τὴ συγχώνευση αὐτή;

Νὰ τί τρόπο διάλεξαν οἱ ἀκόλουθοι πέντε σύγχρονοι μεγάλοι λογογράφοι: ὁ Γουλιέλμος Ὁσβάλδος, ἕνας ἀπ' τοὺς δημιουργοὺς τῆς «ἐνεργητικῆς φιλοσοφίας», ὁ γνωστὸς γερμανὸς ποιητὴς Ριχάρδος Ντεμέλ, ὁ ἀμερικανὸς μυθιστοριογράφος, συγγραφέας τοῦ μεγάλου ἔργου «Δζούγγλεη» Οὐϊτὼν Σίνκλερ, ὁ ἄλλανδὸς σοφὸς Φρειδερίκος βάν Ἐδεν καὶ ὁ γνωστὸς ρώσος συγγραφέας Μαξιμ Γόρκη. Νὰ ἐκδώσουν ἕνα παγκόσμιον κεντρικὸ ὄργανον τοῦ ἀνθρώπινου πνεύματος μὲ τὸν τίτλον «Ὁ παγκόσμιος νοῦς» ὅπου θὰ συγκεντρωθοῦν ὅλες οἱ διαφορὲς κοινωνιολογικὲς ἀρχές, θὰ συγχωνευθοῦν καὶ θὰποτελέσουν μιὰ κοινωνιολογικὴ Ἀρχὴ μὲ βάσεις στερεές κ' ἀκλόνητες. Οἱ διοργανωτὲς τοῦ περιοδικοῦ αὐτοῦ κατόπι θὰ ἰδρῦσουν σύνδεσμον ὅπου θὰ δέχονται μέλη ὅλους τοὺς ἀντιπρόσωπους τῶν διαφόρων φιλελευτέρων κομμάτων, ριζοσπαστῶν, σοσιαλιστῶν, ἀναρχικῶν, συνδικαλιστῶν κτλ. Σκοπὸς τοῦ συνδέσμου, καθὼς λέγει ὁ Γόρκη, θὰ εἶναι ἡ διοργάνωση στὸν κόσμον ἕνα εἶδος Διεθνικῆς Βουλῆς, ὅπου τὸ κάθε ἔθνος θ'ἀντιπροσωπεύεται ἀπὸ τοὺς πνευματικούς του ἀρχηγούς τῆς Θεωρίας καὶ τῆς Πράξης, ἢ καθε τὰξιν θὰ ἔχει τοὺς ἀντιπρόσωπους τῶν ἐκπολιτιστικῶν συμπεριόντων τῆς καὶ ὅπου ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τοῦ Πνεύματος καὶ τῆς Δράσης θὰ προσπαθήσουν φιλικὰ καὶ ἁρμονικὰ νὰ εὑρουν ἕνα δρόμον, πού νὰ τοὺς ὀδηγεῖ πρὸς τὸ θρίαμβον τῆς πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς δικαιοσύνης, πού ὅσο πὺ πολὺ τὴν νοιώθουν οἱ λαοί, τόσο περισσότερο προσπαθοῦν νὰ τὴν σκεπάσουν οἱ τὰξες πού κυβερνοῦν. Κ' ἔτσι μ' ἄλλους λόγους θὰ διοργανωθεῖ μιὰ δικτατορία τοῦ πνεύματος καὶ τῆς καρδιάς, πού θὰ τεθεῖ ἐναντία στίς πονηριὰς καὶ στίς προσ-

τυχιὰς τῆς εὐρωπαϊκῆς διπλωματίας, θέτοντας τὴν ἐμπνευση τοῦ καλλιτέχνη καὶ τὴν ἐνέργεια τοῦ τίμου πολίτη ἀπάνω ἀπὸ κάθε ληστρική διπλωματία. Στὸ μέρος τῶν φεουδαρχικῶν τίτλων, θὰ τεθεῖ ἡ ἀριστοκρατία τοῦ πνεύματος.

Γιὰ νὰ γίνουν αὐτὰ ὅλα ἔσο τὸ δυνατό πὺ γλήγορα ὁ Μ. Γόρκη λέγει ὅτι εἶναι ἀνάγκη ἀμέσως ὁ Σύνδεσμος ν'ἀρχίσει τὴ δουλειά του. Πρέπει, λέγει, νὰ ἰδρυθεῖ ἀμέσως ἕνας διεθνικὸς ἐκδοτικὸς οἶκος, ἕνα μεγάλο τυπογραφεῖον ἀποθήκες, βιβλιοπωλεῖα καὶ ὅλα τὰ σχετικὰ καὶ ν'ἀρχίσει ἢ ἐκδοσὴ τοῦ διεθνικοῦ περιοδικοῦ.

Αὐτὴ εἶναι ἡ ὁμορφὴ ἰδέα, πού ἀπεφάσισαν νὰ πραγματοποιήσουν οἱ πέντε σοφοί, πού εἶπα παραπάνω. . .

Μὰ θὰ τὸ καταφέρουν; Αὐτὸ εἶναι πρόβλημα, πού θὰ τὸ λύσει ὁ χρόνος.

Πολλοὶ γράφανε σὲ διάφορα φύλλα καὶ ἐξέφρασαν τὴ γνώμη τους γι' αὐτὸ τὸ ζήτημα. Οἱ περισσότεροι φαίνονται πεσιμιστές, καὶ ἴσως ν'ἄρχουν δίκιο.

Δὲ θάταν καλῆτερα αὐτοὶ ὅλοι πού μένουν κλειστοὶ στὰ ζεστά γραφεῖα τους καὶ γεννοῦν μέσα ἀπ' τὸ μυρωδάτο καπνὸ τοῦ τσιγάρου τους διάφορες λαμπρὲς ἰδέες, ἀλλ' ἀπραγματοποίητες, νὰ κατέδουν στίς τάξες τοῦ λαοῦ καὶ νὰ τὸνε φωτίσουν, προετοιμάζοντας τον πὺ γλήγορα γιὰ τὴν Κοινωνικὴ Ἐπανάστασιν;

Ἐδουάρδος—17—12—12.

Νίκος Καστριός.

ΜΕΡΙΚΟΙ ΛΟΓΙΟΙ

Μερικοὶ λόγοι τῆς πόλης μας, πού γίνηκε τριγύρον στὸ ὄνομα τους ἀρκετὸς λόγος, γιὰτὶ ἀνακατωθήκανε στὸ γλωσσικὸ ζήτημα καὶ ἔδειξαν πὺς πολὺ ἐνδιαφέρονται γιὰ τὴν ἐπικράτηση τῆς δημοτικῆς, γραφτήκανε συνδρομητὲς στὰ «Χρονικά» μὲ τὴν ἐλπίδα πὺς θὰ ξεδεύουμε τὸν καιρὸ μας νὰ τοὺς θυμιατίσουμε. Ὅταν εἶδαν πὺς δὲ γίνεται αὐτὸ δὲν πλερώσανε στὴν εἰσπράχτορα μας τὴ συνδρομή τους, οὔτε κἀν ἔλαβαν τὸν κόπον νὰ μᾶς ἐπιστρέψουν τὰ φύλλα πού τοὺς στείλαμε. Στούς κυρίους αὐτοὺς διακόπτουμε τὴν ἀποστολὴ τῶν «Χρονικῶν» καὶ ἔτσι ἀπαλλάττονται αὐτοὶ ἀπὸ μᾶς, καὶ

ἡμεῖς ἀπὸ ἐκείνους. Ἀπὸ τὸν τρόπο τους ὁμως αὐτὸ θὰ βγαίη πάντα ἢ ἀφορμὴ νὰ λέγη κανεὶς: Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ποτὲ τους δὲ δούλεψαν εἰλικρινὰ γιὰ τὴ γλῶσσα καὶ τὴν τέχνη, ἀφοῦ ἀποφεύγουνε νὰ ὑποστηρίξουνε μὲ τὸν ὀβολὸ τους ἕνα περιοδικὸ πού δουλεύει μὲ τόση εἰλικρίνεια γιὰ τὴ γλῶσσα καὶ τὴν τέχνη, ἀλλὰ τὴ συμπάθεια πού δείξανε καὶ τὸ θέρους πού γίνηκε τριγύρον στὸ ὄνομα τους, πού ὀφείλεται περισσότερο στὴν κοινωνικὴ τους θέση, παρὰ σὲ ὅσα γράφανε γιὰ τὴ γλῶσσα, τὰ δημιουργήσαν αὐτοὶ ἐπίτηδες γιὰ νὰ ρεκλαμαριστοῦν καὶ τίποτε περισσότερο. Τέτοιους φαινομένους οὔτε γιὰ ἀπλοὺς ἀναγνώστες δὲν τοὺς θέλουμε.

ΜΙΑ ΟΜΙΛΙΑ

Στίς 13 τοῦ Γενάρη ὁ συνεργάτης μας κ. Ὁμ. Μπεκὲς μίλησε στὸ φιλολογικὸν σύλλογον τοῦ Ροβερτείου γιὰ τὴν ἑλλ. τέχνη. Ὑστερα ἀπὸ τὴν ὠραία αὐτὴ ἐμιλία, τὰ μέλη τοῦ συλλόγου καθὼς καὶ μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ἀκροατὲς συζητήσανε γιὰ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα. Κυριολεκτικῶς ἡ συζήτηση αὐτὴ πού βᾶσταξε περισσότερο ἀπὸ μιάμιση ὥρα μᾶς ἔκανε κατάπληξη, ὅχι τόσο γιὰ τὴ βαθύτητα τῶν νοημάτων, ὅσο γιὰ τὴν ἡρεμία καὶ τὴν τάξιν πού ἐπικράτησε κατ' αὐτήν. Ποτὲ δὲ θυμούμαστε νὰ γίνηκε λόγος γιὰ γλωσσικὸ ζήτημα στὴν πόλη μας καὶ νὰ μὴν ἀκουστήκανε βρισιές καὶ νὰ μὴν ἀφρίσανε δόντια καὶ νὰ μὴν ἀγριέψανε μάτια. Στὴ συζήτηση αὐτὴ οἱ μαθητὲς, οἱ δασκάλοι καὶ οἱ ἀκροατὲς πήραν μέρος σὺν πολιτισμένοι πού εἶτανε, σὺν ἄνθρωποι καλὰ ἀναθρεμμένοι. Καὶ τὸ πὺ ὠραῖο ἀκόμη, πού μᾶς ἐνθουσίασε πραγματικὰ, εἶταν τὸ ὅτι ἐλέγκηρη ἐκείνη ἡ ἀνθοδέσμη τῶν ἐξύπνων παιδιῶν πού συζητοῦσε καὶ ἄκουε προσεχτικὰ, καθὼς καὶ οἱ κ. κ. καθηγητὲς καὶ οἱ ξένοι εἶτανε σύμφωνοι πὺς ἡ καθαρεύουσα εἶναι γλῶσσα γιὰ ρίψιμο, ἐνῶ ἡ δημοτικὴ εἶναι ἡ ἐθνικὴ μας γλῶσσα καὶ μ' αὐτὴ πρέπει νὰ ἐκφράζουμε προφορικὰ καὶ γραπτὰ τοὺς λογισμοὺς μας.

GABRIELE D'ANNUNZIO

ΑΓΝΩΣΤΕΣ ΜΕΛΑΓΧΟΛΙΕΣ

Ειρήνη στοὺς πεθαμένους! Μὰ τί γλυκεῖα μυρωδιά! Είναι φθινόπωρο κι' ἀνοίγει ἀκέμη, τὸ καρύφυλλο μέσα στὸ βάζο!

Νὰ ἐπὶ τέλους ὁ ἥλιος ἔρχεται ὡς τὸ παράθυρο μου· ἀλλὰ τί ἀλλοιώτικη ζεστάδα ποὺ χύνει! Θαρρεῖς ποὺ μοιάζει μὲ τὸν ἀτμὸ τοῦ φρεσκοαρμεγμένου γαλάτου.

Εἰρήνη σ' ἐκείνους ποὺ ὑπέφεραν!

Σήμερα δλα ἡσυχάζουν, κ' ἐγὼ σχεδὸν δὲν εἶμαι μελαγχολικός.

Σκέφτομαι τίς ἀγνωστες μελαγχολίες τῶν μακρυσμένων ψυχῶν, ποὺ βρισκόντανε σκορπισμένες μεσ' στή ζωή. Δὲν εἶμαι σχεδὸν μελαγχολικός! Σήμερα εἶλοι ἡσυχάζουν.

Εἰρήνη σ' ἐκείνους ποὺ ὑπέφεραν!

Οἱ καλογριές ἀπ' τὰ παράθυρα τῶν μοναστηριῶν βλέπουνε μιὰ τίς βάρκες ποὺ πλέουνε στὸν ποταμὸ και μιὰ τὸν ἥλιο.

Ὁ ἀέρας φέρνει ὡς τὰ παράθυρα — ἀχ πῶς ἀργοῦν οἱ βάρκες — μιὰ μυρωδιά ἀσφάλτου, μιὰ μυρωδιά βουνήσια.

Μιὰ φοβερὴ ἀγωνία τυραννεῖ τοὺς φυλακισμένους· και τὸ δρεπάνι ἀλύπητα θερίζει τὸ καινούριο χερταράκι ποὺ φύτρωσε γύρω ἀπὸ τοὺς τοίχους τῆς φυλακῆς.

Οἱ ἀρρωστοὶ — δταν σουρουπώνει — χλωμοὶ και ξαπλωμένοι ἀπάνου στὰ κρεβάτια τους, ἀκούνε τὴ βροχή νὰ χτυπᾷ ἀπάνου στίς πλάκες τοῦ κήπου τοῦ νοσοκομείου.

Βασίλειος Μ. Κούλουθρος

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΜΕ τοὺς συνδρομητῆς τῶν «Χρονικῶν» νὰ μᾶς συγχωρέσουνε, γιατί ἐξακολουθεῖ ἡ ἀταξία στὴν ἐκδοσὴ τους. Ἄλλωστε τὸ ἴδιο συμβαίνει και οἷλα τᾶλλα φιλολογικὰ περιοδικά, ποὺ δὲν ἔχουνε σχέση μὲ τὴν ρουτίνα. Ἡ ἐκδοσὴ τῶν «Χρονικῶν» θὰ ταχτοποιηθῆ ὅταν ὁμαλωθοῦν τὰ πράγματα,

ΥΣΤΕΡΑ ἀπὸ λίγον καιρὸ θὰ δημοσιεύσουμε σιὰ «Χρονικά» καινούριο διήγημα τοῦ συνεργάτη

μας Μίνωα Καλόγωμου, τίς «Δυὸ κορφές» ποὺ τὸ διάβασε τὴτ περασμένη ἐβδομάδα στὸ σπίτι τοῦ κ. Α. Ἀκροθαλασσίτη, σὲ πολλοὺς λόγιους.

ΤΟΝ περασμένο μῆνα γίνηκε ἓνα ὄραιο και πολὺ καταλυτικὸ μνημόσυνο τοῦ ποιητῆ Μαβίλη στὸ Προοδευτικὸ Κέντρο. Στὸν ποιητὴ ποὺ πέθανε ἀπάνου στὴ δόση του γίνηκε ἡ δυνατὴ τιμὴ ἀπὸ μέρος τῶν λογίων τῆς πόλης μας. Ὅρισμένα ἀπὸ τὰ μέλη τοῦ Προοδευτικοῦ Κέντρου μιλήσανε γιὰ τὴ ζωὴ, γιὰ τὸ ἔργο του και ἀπαγγείλανε ἀπὸ τὰ ὄραιότερα σοννέτα του.

ΣΤΙΣ 12 τοῦ Γενάρη οἱ θαυμαστῆς τοῦ ποιητῆ Πῶλ Βερλαῖν μαζευτήκανε στὸ Λουξεμπουργο και γιόρτασαν τὰ ἐβδομηντα χρόνια ἀπὸ τὸ θάνατο του. Κι' ἀφοῦ στόλισαν τὸ ἄγαλμα τοῦ τιμημένου ποιητῆ μὲ ἄνθη, ἔλαβε τὸ λόγο ὁ κ. Ἐδμόντος Λεπελετιὲ και εὐχαρίστησε τοὺς παρευρισκομένους γιὰ τὴν προθυμία ποὺ εἶχανε νὰ τιμῆσουνε τὴ μνημὴ τοῦ μεγάλου οοιητῆ.

ΤΟ βραβεῖο τῆς Κριτικῆς Φιλολογίας δόθηκε φέτος στὴ Γαλλία στὸν Emile Magne, συγγραφέα δυὸ σπουδαίων ἔργων, τοῦ «Voiture et les origines de Hôtel Rambouillet» και τοῦ «Voitures et les années de gloires de l'Hôtel Rambouillet».

ΣΤΙΣ 8 τοῦ Φλεβάρη στήθηκε στὸ νεκροταφεῖο Μονπαρνὰς τὸ ἄγαλμα τοῦ ποιητῆ και κριτικοῦ Κατοῦλ Μαντές, ἔργο τοῦ γλύπτη Αὐγούστου Μαῦλάρ.

ΤΟ γνωστὸ γαλλικὸ περιοδικὸ «Ἐρμῆς» τῆς Γαλλίας τύπωσε σὲ τόμο τὰ ἔργα τοῦ ποιητῆ Βεράρεν «Campagnes Allucinées» «Les Villes tentaculaires» «Les douze mois» και τὰ «Visages de la vie».

Ο Γίλιος ἀκαδημαϊκὸς Ἐρρίκος Λαβεντιάν ἔδωσε στὴ Γαλλικὴ Κομωδία νέο ἔργο μὲ τὸν τίτλο «Sergis». Ἐπειδὴ ὁμως ἡ ὑπόθεση του θεωρήθηκε ἐπιλήψιμη ὁ διευθυντῆς δίστασε νὰ τὸ ἀνεβάσῃ στὴ σκηνὴ και τὸ ἐπέστρεψε πίσω.

Ο Δῆμος τῆς Κερκύρος διάθεσε 3000 δρ. γιὰ νὰ τυπωθοῦν τὰ ἔργα τοῦ μακαρίτη Μαβίλη. Ὁ διηγηματογράφος Κ. Θεοτόκης ἀνάλαβε νὰ ἐτοιμάσῃ τὴν ἐκδοσὴ. Μὲ τὰ χρήματα ποὺ θὰ μαζευτοῦν ἀπὸ τὴν πούληση τοῦ βιβλίου, θ' ἀγοραστῆ ἡ προτομὴ τοῦ ποιητῆ, ποὺ ἔχει κάνει ὁ γλύπτης Ροῦμπος. Ἡ προτομὴ θὰ στηθῆ στὴν Κέρκυρα.

Τύποις Ε. ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ

Κουρσοῦμ - Χὰν ἀριθμ. 3.